

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2000-2001

24 april 2001

GEDACHTEWISSELING

**met ambassadeur Frans Van Daele, permanent vertegenwoordiger van België bij
de Europese Unie, in het kader van de opvolging en voortgang van standpuntbepaling
inzake Europese Aangelegenheden**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
uitgebracht door de heer Paul Van Grembergen**

Samenstelling van de commissie :

Voorzitter : de heer Luc Van den Brande.

Vaste leden :

de heren Freddy Sarens, Walter Vandenbossche, Luc Van den Brande, Johan Weyts ;

de heren Louis Bril, Peter Gysbrechts, Jacques Laverge, Stefaan Platteau ;

de heren Karim Van Overmeire, Christian Verougstraete, Miel Verrijken ;

de heren Peter De Ridder, Patrick Hostekint ;

de heer Frans Ramon ;

de heer Paul Van Grembergen.

Plaatsvervangers :

mevrouw Brigitte Grouwels, de heer Erik Matthijs, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heer Jef Van Looy ;

de heren Julien Demeulenaere, Didier Ramoudt, Marc van den Abeelen, Paul Wille ;

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Pieter Huybrechts, Luk Van Nieuwenhuysen ;

de heren Marcel Logist, Jacques Timmermans ;

de heer Eloi Glorieux ;

mevrouw Simonne Janssens-Vanoppen.

INHOUD

Blz.

I. Inleidende uiteenzetting door ambassadeur Frans Van Daele, permanent vertegenwoordiger van België bij de Europese Unie	5
I.1 Inschatting van het Verdrag van Nice	5
A. Vermeende minpunten	5
– Nationale belangenbehartiging	5
– Verdieping van de Europese Unie	6
– Verzwaring van de besluitvorming	6
– Beperkte uitbreiding van de gekwalificeerde meerderheidsbeslissingen	7
B. Pluspunten van het Verdrag van Nice	7
– Positie van de kleinere lidstaten in de Raad	7
– Samenstelling van de Europese Commissie	8
– Uitbreiding van de gekwalificeerde meerderheidsbeslissingen	8
– De nauwere samenwerking	9
– Early-warningmechanisme	9
C. Conclusie	9
I.2 Het Belgische Voorzitterschap van de EU en de Verklaring van Laken	9
A. Eigen krachtlijnen van het Belgische Voorzitterschap	10
B. Externe onderwerpen	10
– Uitbreiding van de Europese Unie	10
– Buiten-EU aangelegenheden	10
C. De Verklaring van Laken	10
– Methodologische kwesties	10
– Inhoudelijke agendapunten	11
II. Vragen en bemerkingen van de leden	11
II.1 Tussenkomst van de heer Paul Van Grembergen	11
II.2 Tussenkomst van de heer Eloi Glorieux	13
II.3 Tussenkomst van de heer Jacques Laverge	13
II.4 Tussenkomst van de heer Karim Van Overmeire	14
II.5 Tussenkomst van de heer Frans Ramon	15
II.6 Tussenkomst van de heer Patrick Hostekint	15
II.7 Tussenkomst van de heer Peter De Ridder	16
II.8 Tussenkomst van de heer Freddy Sarens	17
II.9 Tussenkomst van de heer Luc Van den Brande	18
III. Antwoorden van de heer Frans Van Daele	19
– Interinstitutioneel evenwicht	19
– De Belgische deelstaten en de Europese besluitvorming	19
– De Europese Unie en de economische globalisering	20
– Optreden van de Europese Unie in kwesties van wereldpolitiek	20
– Betrekkingen tussen de Europese Unie en Rusland	21
– Plaats van de constitutionele regio's in de Europese Unie	21
– Sociale en fiscale harmonisatie	22

– Het functioneren van België als federaal georganiseerd land binnen de EU-ministerraden ..	22
– De EU als behoeder van de mensenrechten en de universele vrijheden in derde landen	22
– Houding van Nederland ten aanzien van de uitbreiding van de Unie	23
– De nauwere samenwerking	23
– Duurzame ontwikkeling	24
– Nationale belangenbehartiging binnen de Europese Unie	24
– Belgisch-Nederlands meningsverschil in Nice	24
– Status van de Verhofstadtverklaring over de bovengrens van de gekwalificeerde meerderheid	25
– Bruikbaarheid van de early-warningprocedure	25
– Asiel- en immigratiebeleid	25
– Rol van het EU-voorzitterschap bij de toetredingsonderhandelingen	25
– Opbouw van een Europese militaire interventiecapaciteit	25
– Discussie over de toekomst van Europa	25
– Toekomstig aantal Hongaarse en Tsjechische europarlementsleden	26
– De belangrijkste breuklijnen binnen Europa	26
– Toegenomen gewicht van Duitsland binnen de Europese constructie	26
– Imago- en communicatieprobleem van de Europese Unie	26
– Afbakening en uitoefening van bevoegdheden tussen de EU en haar samenstellende delen .	27
– Bevolkingstoets	27
– Unanimiteitsbeslissingen	27
– Oostwaartse uitbreiding van de Unie en vrij verkeer van werknemers	27
– Sociale reconstructie in de landen van Centraal- en Oost-Europa	28
– Europese gedragscode inzake wapenuitvoer	28
– Democratische controle op het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid	28
– Gestrengheid van de toetredingsvoorwaarden voor de kandidaat-lidstaten	28
– Streefdoelen van de Europese Raden van Luxemburg en Lissabon	28
– Aarzelingen van de Duitse Länder ten overstaan van de Europese Unie	29

DAMES EN HEREN,

In het kader van de opvolging van het Europees gebeuren die de Commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden met een zekere periodiciteit wenst waar te nemen, werd op datum van donderdag 22 maart 2001 in de commissie van gedachten gewisseld met ambassadeur Frans Van Daele, permanent vertegenwoordiger van België bij de Europese Unie. Meer in het bijzonder ging het daarbij over het post-Nice-begeuren, het aanstaande Belgische Voorzitterschap van de Europese Unie, de Verklaring van Laken, en meer in het algemeen de toekomst van de Europese constructie en de Europese integratie.

I. Inleidende uiteenzetting door ambassadeur Frans Van Daele, permanent vertegenwoordiger van België bij de Europese Unie

De voorzitter : Ik wil in eerste instantie de heer Van Daele hartelijk welkom heten in onze commissie. In het kader van onze permanente opvolging van het Europees gebeuren hadden we in het recente verleden afgesproken om de permanente vertegenwoordiger van ons land bij de Europese Unie uit te nodigen voor een gesprek.

Mijns inziens ligt het voor de hand dat we van deze gelegenheid gebruik maken om de implementatie en de opvolging van de onderhandelingen in Nice in een wat breder kader te plaatsen. Hierbij dienen we uiteraard rekening te houden met enkele voorliggende essentiële discussiepunten en met het nakende Belgische voorzitterschap.

Ik geef nu graag het woord aan ambassadeur Van Daele.

De heer Frans Van Daele : Mijnheer de voorzitter, ik wil u en de andere commissieleden bedanken voor deze gelegenheid een gesprek te mogen voeren met de commissie voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden. Wat die Europese aangelegenheden betreft, hebben de recente gebeurtenissen bewezen dat het noodzakelijk is om een aantal gesprekskanalen open te houden en zelfs te verbreden.

De manier waarop op Europees vlak gewerkt wordt, dient de transparantie niet steeds zoals het zou moeten. Dit vloeit gedeeltelijk voort uit de aard van de Europese samenwerking. Ik kijk dan ook met interesse uit naar de voortzetting van dit soort discussiegelegenheden.

Ik zal eerst proberen om de plus- en minpunten van het Verdrag van Nice wat te situeren. Ik zal tevens proberen om vanuit het Verdrag van Nice een blik te werpen op de Verklaring van Laken en op het nakende Belgische voorzitterschap.

I.1 Inschatting van het Verdrag van Nice

A. Vermeende minpunten

Wat het Verdrag van Nice betreft, wil ik met de vermeende minpunten beginnen. Twee van deze minpunten vloeien voort uit de context van de onderhandelingen. De twee andere minpunten liggen vervat in de resultaten van de onderhandelingen.

– Nationale belangenbehartiging

Het eerste contextgebonden minpunt betreft de verdediging van nationale belangen. Men heeft terecht opgemerkt dat de onderhandelingen van Nice een weinig fraai schouwspel vormden waarbij het verdedigen van de nationale belangen primeerde. Volgens een gedeelte van de publieke opinie is Europa slechts de optelsom van nationale belangen. Deze indruk is door de gebeurtenissen in Nice ongetwijfeld versterkt.

Ik wil deze stelling onmiddellijk nuanceren. Onderwerpen als machtsverdeling, machtsverkaveling, stemmenverdeling en stemmenherverdeling zijn per definitie onderwerpen die zelfs in de meest toegewijde en verheven omgevingen onvermijdelijk leiden tot getouwtrek, geruzie en het afschermen van de eigen belangen. Dit is geen nieuw gegeven in de Europese Unie. Een gedeelte van de ruzie over de stemmenverdeling is tijdens de eindonderhandelingen over het Verdrag van Amsterdam al aan bod gekomen. Aangezien dit probleem toen niet is opgelost, is de noodzaak ontstaan om de onderhandelingen in Nice met het opvangen van de zogenaamde 'leftovers' van Amsterdam te beginnen.

Dit neemt niet weg dat het schouwspel in Nice inderdaad niet zo fraai was. De onderhandelingen kwamen neer op een rechtstreekse, vrij brutale confrontatie van nationale belangen. Ik wil hier trouwens in alle eerlijkheid aan toevoegen dat een aantal landen dit niveau tijdens de eindonderhandelingen heeft weten te overstijgen. Dit geldt voornamelijk voor ons eigen land. België heeft het Verdrag van Nice goedgekeurd in ruil voor een aantal zaken die niet louter de Belgische belangen, maar ook de Europese belangen dienen. Ik zal straks

nog even terugkomen op de details van de eindonderhandelingen.

Een eerste genuanceerd element van kritiek betreft dus het feit dat de onderhandelingen een al bij al niet zo fraai schouwspel van nationale belangenverdediging in een verenigend Europa vormden. Ik wil er echter nogmaals op wijzen dat dit type van onderhandelingen voortvloeit uit de zeer specifieke aard van de vragen die toen ter tafel lagen.

– *Verdieping van de Europese Unie*

Een tweede contextgebonden element van kritiek betreft de opmerking dat het Verdrag van Nice weinig of geen verdieping biedt. Onder ‘verdieping’ verstaat men in dit verband een voortgang in de Europese federaliserende integratie. Ook bij deze kritiek wil ik twee nuancerende opmerkingen maken.

Verdieping maakte geen deel uit van de opdracht van de onderhandelaars te Nice. De opdracht van de onderhandelaars was voortgevloeid uit de niet-afgeronde elementen in de onderhandelingen die tot het Verdrag van Amsterdam hebben geleid.

In Amsterdam heeft men met name vastgesteld dat men een aantal punten, die noodzakelijk zijn om de uitbreiding van de Europese Unie op het vlak van de institutionele mechanismen mogelijk te maken, niet heeft kunnen afronden. Bijgevolg hebben de onderhandelaars de opdracht gekregen om die onafgewerkte stukken in Nice af te werken. Deze onafgewerkte stukken betreffen het invullen van de cijfermatige gegevens voor de uitbreiding van de Europese Unie. Men moest nog beslissen over het aantal stemmen dat landen als Roemenië en Polen zullen krijgen en over de grootte en de samenstelling van de Europese Commissie.

Indien men in de context van de besprekingen stelt dat de onderhandelingen te Nice weinig of geen verdieping hebben gebracht, is mijn eerste nuancerende opmerking dus dat dit eigenlijk ook de opdracht niet was.

Een tweede nuancerende opmerking betreft een aantal verdiepingselementen die toch aan bod zijn gekomen. Dit is gedeeltelijk het resultaat van de inspanningen van België en van de Benelux. Men heeft als het ware een aantal verdiepingselementen in de tekst kunnen “binnensmokkelen”.

Hoewel ik hier straks nog op zal terugkomen, wil ik nu al enkele voorbeelden geven. De ontsluiting van het instrument van de vernauwde samenwer-

king (die men in dagdagelijks spraakgebruik doorgaans aanduidt met de term “versterkte samenwerking” terwijl het verdrag nochtans gewaagt van “nauwere samenwerking”) moet het mogelijk maken om met een kleinere groep het voortouw te nemen. Dit betekent in feite dat men een premie geeft aan de verdieping.

De Verklaring van Nice geeft ook een belangrijke aanzet tot de Verklaring van Laken en tot de nieuwe IGC van 2004, die wel degelijk over verdiepingselementen handelt. Dit betekent dat langs diverse kanten, en mede dankzij de inzet van België en de Benelux, een aantal verdiepingselementen zijn binnengeslopen.

– *Verzwarend van de besluitvorming*

Naast de kritiek op de onderhandelingscontext, werden ook twee opmerkingen gemaakt over de tekst : de besluitvorming werd bemoeilijkt en de uitbreiding van de gekwalificeerde meerderheid is al bij al vrij beperkt gebleven. Ik moet ook bij deze opmerkingen toegeven dat een punt wordt gemaakt, maar toch moet ik ook hier nuances aanbrengen.

Het klopt dat de besluitvorming op twee manieren moeilijker gemaakt lijkt te zijn. Ten eerste is er een tendens om het niveau van de besluitvorming – of met andere woorden van de gekwalificeerde meerderheid – iets naar boven te brengen. Die houdt verband met de poging van de drie grote lidstaten om hun blokkeringsminderheid ook in een uitgebreide gemeenschap op drie grote lidstaten te behouden. Deze poging werd voor een groot deel afgeblokt. Als de blokkeringsminderheid wordt gebetonneerd, dan is het mechanisch effect dat de drempel voor de gekwalificeerde meerderheid naar boven wordt getrokken waardoor de besluitvorming wordt bemoeilijkt. Ik moet dit nuanceren, want het verhogen van de drempel is in veel beperkter mate gebeurd dan sommige landen hadden gewenst. De blokkeringsminderheid van drie grote lidstaten werd niet behouden. Ze zullen immers steeds ook een kleine lidstaat nodig hebben om te kunnen blokkeren.

Bovendien is er de “Verhofstadt-verklaring” [“Verklaring betreffende de drempel van de gekwalificeerde meerderheid en het stemmenaantal van de blokkerende minderheid in een uitgebreide Unie”] die in de bijlagen van het verdrag werd opgenomen. In de verklaring staat dat de beslissingsmeerderheid nooit boven 73,4 percent van de stemmen mag uitstijgen. Misschien is dit een beetje technisch, maar dankzij deze zogenaamde Verhofstadt-

verklaring die door de Europese Raad bij het verdrag werd gevoegd, werd een bovendrempel vastgelegd. Dankzij die drempel wordt ingegaan tegen de tendens tot verslechtering van de besluitvorming. In de toekomst zal de unie wellicht immers nog verder worden uitgebreid. We hebben de republieken uit het voormalige Joegoslavië trouwens gezegd dat ook zij op het einde van de rit leden van de EU zullen worden. Als de ene uitbreiding op de andere volgt en de grote staten daarbij proberen om hun blokkeringsminderheid te ‘sanctuariseren’, is het gevolg dat de beslissingsmeerderheid naar boven wordt gezogen. De Verhofstadt-verklaring heeft een grens kunnen vastleggen waardoor we zijn gewapend tegen een verslechtering van het besluitvormingsniveau in de toekomst.

Vandaag ligt het besluitvormingsniveau op ongeveer 72 percent van de stemmen. Langzaam maar zeker zal dit percentage stijgen tot 73,4. Het gaat bijgevolg slechts over een erg kleine verslechtering. De toestand had veel erger kunnen zijn. Onze eerste minister heeft een belangrijke tot zelfs doorslaggevende rol gespeeld tijdens de eindonderhandelingen door deze bovengrens te blijven eisen.

Het tweede aspect van verslechtering van de besluitvorming is de invoering van het systeem van dubbele meerderheid. Volgens het huidige systeem beschikt elk land over een aantal stemmen en moeten een bepaald aantal van die stemmen worden verenigd om een gekwalificeerde meerderheid te bereiken. Nu wordt een spelregel toegevoegd. In een uitgebreide gemeenschap kan, op vraag van een lidstaat, ook een zogenaamde “bevolkingstoets” worden gedaan. Vanaf 1 januari 2005 kan door een lidstaat worden gevraagd of de bereikte gekwalificeerde meerderheid wel degelijk 62 percent van de bevolking van de Europese Unie vertegenwoordigt. Het aantal gevallen waarin zulks niet het geval is, is beperkt. Uiteindelijk is dit een onderhandeling over grensgevallen. De statistieken over allianties en tegenallianties wijzen immers uit dat het nooit gaat over groot tegen klein, maar wel over bijvoorbeeld landbouw versus vrijhandel of olijfolie versus geitenmelk. Het gaat dus m.a.w. altijd over grensgevallen. De bevolkingstoets werd ingeschreven om Duitsland genoegdoening te verschaffen. De Duitsers konden op die manier naar huis met de mededeling dat als Duitsland tegen iets is, het land dankzij de bevolkingstoets zwaarder zal doorwegen. Dit zal zowel het geval zijn in de meerderheid als Duitsland tot de meerderheid behoort, als in de minderheid als het land tot de minderheid behoort. Het argument speelt dus in de beide richtingen.

Ik nuanceer ook dit punt van kritiek. Ik weet dat het een zwak argument is om te stellen dat de zaak nog slechter kon zijn geweest als we er geen stokje voor hadden gestoken, maar het is wel zo. Daarenboven moet er rekening mee worden gehouden dat de hypothesen altijd vrij theoretisch zijn. Ze slaan immers altijd op grensgevallen. In mijn vierjarige carrière als permanent vertegenwoordiger heb ik nog nooit meegemaakt dat alle grote landen tegen alle kleine stemmen. Tijdens de onderhandelingen heb ik frequent geprobeerd dit een beetje te dedramatiseren door te stellen dat België altijd bijzonder tevreden is geweest omdat Frankrijk en Duitsland steeds hebben gestemd zoals wij. Dit feit bewijst dat de dagelijkse breuklijnen zich niet tussen grote en kleine landen bevinden. Degenen die stellen dat de besluitvorming wordt bemoeilijkt in vergelijking met vandaag, hebben dus wel gelijk, al moet die uitspraak toch ook wat worden genuanceerd.

– *Beperkte uitbreiding van de gekwalificeerde meerderheidsbeslissingen*

Een tweede punt van kritiek op de tekst is belangrijker. We zijn er niet in geslaagd om de gekwalificeerde meerderheid in te voeren op de terreinen van fiscale en sociale harmonisatie. Toch werd in ongeveer 30 artikels ‘unanimiteit’ vervangen door ‘gekwalificeerde meerderheid’. Een aantal van die artikels zijn belangrijk, onder meer die over de benoeming van de commissievoorzitter – toestanden zoals die zich hebben voorgedaan op de top van Korfoe behoren daarmee tot het verleden. Voor twee cruciale domeinen, de fiscaliteit en de ‘socialiteit’, blijft de unanimiteit vereist. De belangrijkste reden hiervoor is dat het voor Tony Blair absoluut onaanvaardbaar was om de gekwalificeerde meerderheid te aanvaarden. Wij hadden gehoopt om er toch de ecofiscaliteit door te krijgen. In Nice was er zowel voor het fiscale als voor het sociale domein geen doorkomen aan bij Chirac en Blair, wat effectief een reëel verlies is.

B. Pluspunten van het Verdrag van Nice

Mijnheer de voorzitter, ik wil nu graag een paar woorden kwijt over de andere kant van de medaille door de bewijslast als het ware om te keren en de pluspunten van het Verdrag van Nice te benoemen. Mijn eerste punt is kwantitatief, mijn tweede zal kwalitatief zijn.

– *Positie van de kleinere lidstaten in de Raad*

Het kwantitatieve punt luidt dat de poging die de grote lidstaten hebben ondernomen om de macht

te herverkavelen in de Europese Unie, op een sissier is afgelopen. Waarom hebben de grote lidstaten dat geprobeerd? De reden is eenvoudig. In de jaren vijftig werd een systeem geschapen dat een geweldige bonus inhoudt voor kleinere landen. Denkt u maar aan de vijf stemmen voor België in vergelijking met tien stemmen voor Frankrijk en aan het initiatiefrecht voor de Commissie. Het systeem werd toentertijd aanvaard omdat de Italianen en Duitsers in de naoorlogse tijd al lang blij waren dat ze mochten meespelen. Ook de Fransen gingen akkoord, omdat ze voorstander waren van een sterk geëncadreed systeem waardoor ze een voldoende grote greep en invloed op Duitsland konden behouden.

Dat was de toestand in de jaren vijftig. Maar ondertussen is er veel gebeurd, en was er een soort afspraak van de grotere lidstaten om dat akkoord van de jaren vijftig te heronderhandelen. Ze hebben dat al geprobeerd in Amsterdam, maar dat is toen op niets uitgedraaid. Ook nu is dit met een sissier afgelopen.

Wat de stemmenweging in de Raad betreft, wilden de grote landen de huidige ratio van 1 op 2 optrekken tot 1 op 3,3. Daarbij zou België bijvoorbeeld 10 stemmen krijgen en Frankrijk 33. Dat is niet gelukt. Het eindresultaat is ongeveer een ratio van 1 op 2,5. België zal dus 12 stemmen hebben en de grotere landen 29. De kleinere landen hebben dat aanvaard omdat de grotere landen in de ruil daarvoor één commissaris afstaan. Dat was een wat vreemde ruil, maar dit zat reeds ingebakken in het resultaat van Amsterdam. Bij de herweging van de stemmen heeft de herverkaveling van de macht waarvan sommige grote landen droomden, niet plaatsgevonden.

– *Samenstelling van de Europese Commissie*

Hetzelfde geldt voor de samenstelling van de commissie. Zogenaamd om redenen van doeltreffendheid huldigden de grote landen het standpunt dat er een kleine Europese Commissie moest komen. Hoewel men dat nooit luidop heeft gezegd, kwam dit er op neer dat de commissie altijd een Duitse en een Franse commissaris, maar niet altijd een Belgische commissaris zou tellen. Zo begrepen de kleinere landen het toch. Het eindresultaat van de onderhandelingen is dat men, tot en met de eerstkomende uitbreiding tot 27 lidstaten, evolueert naar een commissie van 27 leden, met 1 commissaris per lidstaat. Vanaf 2005 staan de grote lidstaten hun tweede commissaris af. Als de toetredingsonderhandelingen met de 12 kandidaat-lidstaten zijn afgelopen, dan bereikt men dit niveau van 27

leden. Eens daar voorbij bepaalt het Verdrag van Nice dat het aantal commissarissen opnieuw naar beneden moet. Tot welk niveau weet niemand: daarover moet dan worden onderhandeld. Wel bepaalt het verdrag dat de inlevering die dan moet gebeuren op een gelijke wijze door iedereen moet worden gedragen. Dat is een heel belangrijk principe, dat we hebben kunnen doen aanvaarden om te voorkomen dat in een beperkte commissie steeds de grote landen een commissaris leveren, en de kleinere landen maar af en toe.

Dat is dus het batige saldo inzake de kwantitatieve machtsverdeling: de machtsverhoudingen tussen kleine en grote landen zijn niet ingrijpend gewijzigd. Het spelvoordeel dat kleinere landen nu eenmaal hebben meegekregen van bij de geboorte van dit Europese systeem is in hoge mate gaaf gebleven.

– *Uitbreiding van de gekwalificeerde meerderheidsbeslissingen*

Er is ook het kwalitatieve vlak, dat naar mijn gevoel nog belangrijker is dan het kwantitatieve. Op dat laatste vlak heeft men, voor een heel groot stuk door ons land, drie essentiële dingen waarin oorspronkelijk niet was voorzien, weten toe te voegen aan het menu: de uitbreiding van de gekwalificeerde meerderheid, de ontsluiting van de vernauwde samenwerking en de early-warningprocedure voor landen die problemen hebben met de democratie, met vrijheden en mensenrechten.

In tegenstelling tot wat men soms denkt, was er in Amsterdam nog geen sprake van een uitbreiding van de gekwalificeerde meerderheid in de toekomst. De conclusie in Amsterdam was dat men twee dingen niet had kunnen regelen, waarover men in de toekomst dus opnieuw moest onderhandelen: de commissie en de stemmenherweging. Premier Dehaene heeft toen na Amsterdam het initiatief genomen om samen met Italië en Frankrijk te verklaren dat de mogelijkheid om in een uitgebreide Unie meer bij meerderheid te kunnen beslissen veel belangrijker is dan het invullen van die cijfertjes. Als men met 27 is, is unanimité immers een recept voor inertie. Dehaene heeft die verklaring [Verklaring van België, Frankrijk en Italië inzake het Protocol betreffende de instellingen in het vooruitzicht van uitbreiding van de Europese Unie] afgelegd na Amsterdam. Die zogenaamde “BIF-verklaring” (België, Italië, Frankrijk) is lang gecontesteerd, onder meer door de Britten en de Spanjaarden. Nog tijdens de Europese Raad van Keulen in 1999 hebben we een gevecht moeten leveren met premier Aznar om de uitbreiding van de

gekwalficeerde meerderheid tot voorwerp van onderhandeling te maken. Dat is ons uiteindelijk gelukt. In een dertigtal gevallen zijn we erin geslaagd om unanimiteit te vervangen door een gekwalficeerde meerderheid. Op twee belangrijke domeinen is dat niet gelukt, dat geef ik grif toe. Maar dit heeft toch een aanzienlijke toegevoegde waarde opgeleverd.

– *De nauwere samenwerking*

De vernauwde samenwerking stond al in het Verdrag van Amsterdam. In principe laat dit een kleinere groep lidstaten toe om voorop te lopen. Maar in Amsterdam waren er zoveel grendels ingebouwd dat dit systeem gewoon niet toegankelijk was. Toen de nieuwe regering is aangetreden, heeft die beslist om daar een belangrijk strijdpunt van te maken voor de Belgische onderhandelaars.

Dat is niet zo gemakkelijk geweest. Op de Europese Raad van december 1999 in Helsinki stond premier Verhofstadt vrijwel alleen met zijn stelling dat men die fameuze vernauwde samenwerking toegankelijk moest maken, dus dat men dit instrument niet enkel bij unanimiteit maar ook bij gekwalficeerde meerderheid bruikbaar moest kunnen maken. De enige echte steun daarvoor kregen we van de Italianen en de Benelux. We hebben kunnen verhinderen dat het onderwerp werd afgevoerd. Het was trouwens zo kantje boordje dat onze eigen pers niet geloofde wat er gebeurde.

Na Helsinki zijn we daar verder mee blijven gaan. Een belangrijk moment daarbij was het gesprek tussen de premiers Verhofstadt en Blair in Gent, in het voorjaar van vorig jaar. Verhofstadt heeft er Blair toen van overtuigd dat daar misschien toch wel iets in zat. Vanaf dat ogenblik is de onderhandelingsmachine beginnen te lopen. In Nice hebben we uiteindelijk die ontgrendeling van dat instrument wel degelijk bereikt : dat is als dusdanig opgenomen in het verdrag. Op de draagwijdte daarvan kunnen we straks wellicht nog wat verder ingaan, als daar belangstelling voor is.

– *Early-warningmechanisme*

Vervolgens is er de invoering van een bijkomende paragraaf in het bestaande artikel 7. Dat gebeurde natuurlijk in de specifieke politieke context van het voorjaar van vorig jaar. Dit artikel 7 maakte het reeds mogelijk een lidstaat die de grondrechten, de democratische vrijheden en de mensenrechten schendt te bestraffen, bijvoorbeeld door het afne-

men van zijn stemrecht. Dat stond dus reeds in het Verdrag van Amsterdam. We hebben voorgesteld dat dit artikel zou worden aangevuld met een soort 'early-warningprocedure'. Als de Unie ziet dat er zich in een bepaalde lidstaat duidelijk ontwikkelingen aftekenen waardoor die fundamentele vrijheden in het gedrang kunnen komen, dan kan men een duidelijke aanbeveling sturen, of een comité van wijzen oprichten dat moet nagaan of er wel degelijk een echte dreiging bestaat. Dit is ook belangrijk voor een aantal toekomstige lidstaten. We evolueren naar een totaal van 27 lidstaten, met daarbij een aantal kandidaat-landen waar de democratie misschien niet altijd al even diep wortel heeft geschoten als hier.

Dit derde punt is in het verdrag opgenomen omdat een aantal kandidaat-lidstaten duidelijk hebben laten verstaan dit een goed idee te vinden. Een minister van Buitenlandse Zaken van een kandidaat-lidstaat heeft ons expliciet gevraagd om dit voort te zetten. Deze mensen kennen de problemen met de twee extremen van het politieke spectrum beter dan wij. Volgens hen dient iedereen te beseffen dat er instrumenten zijn om tegen dergelijke tendensen in te gaan.

C. Conclusie

Ik wil mijn analyse van de plus- en minpunten van de onderhandelingen te Nice hier afronden. De Belgische rol in het verhaal heb ik reeds een beetje kunnen toelichten. Voor de geïnteresseerden zou ik nu nog even kunnen ingaan op de verhouding met Nederland, maar het lijkt me beter om af te sluiten met de stelling dat de onderhandelingen te Nice, wat de bijdrage tot de Europese constructie betreft, met een matig batig saldo zijn afgesloten. Hoewel dit louter mijn persoonlijke mening is, wil ik er toch op wijzen dat ik de onderhandelingen met al hun mogelijkheden en onmogelijkheden van nabij heb gevolgd.

1.2 Het Belgische Voorzitterschap van de EU en de Verklaring van Laken

Ik zal nu even dieper ingaan op de gebeurtenissen in de nabije toekomst, namelijk het Belgische Voorzitterschap. De Verklaring van Laken zal ongetwijfeld een belangrijk onderdeel van dit voorzitterschap vormen. Op 15 december 2000 heeft de Belgische regering de bakens uitgezet voor de krachtlijnen van het Belgische Voorzitterschap. Ik zal deze zes bakens even overlopen.

A. Eigen krachtlijnen van het Belgische Voorzitterschap

Het eerste baken wordt gevormd door justitie en binnenlandse zaken. Aangezien dit tegenwoordig een belangrijk thema bij de Europese onderhandelingen vormt, zullen we een bijzondere belangstelling aan de dag leggen voor de asiel- en migratieproblematiek.

Het tweede baken betreft de economische modernisering en de invoering van de euro. Aangezien Zweden geen deel uitmaakt van de eurozone, is België – in deze vertegenwoordigd door de minister van Financiën – al van in het begin van dit jaar voorzitter van de eurogroep.

Het derde baken is de sociale agenda en de strijd tegen de sociale uitsluiting. Deze onderwerpen vormen het sociale luik van de besprekingen die we morgen op de top van Stockholm zullen voeren.

Het vierde baken bestaat uit de bijzondere aandacht die we aan duurzame ontwikkeling willen besteden. De conferentie van Marrakech, die zal proberen om de brokken te lijmen van de klimaatconferentie van Den Haag, vindt plaats tijdens het Belgische voorzitterschap. Dit betekent dat België deze conferentie namens de Europese Unie mee zal moeten voorbereiden.

B. Externe onderwerpen

– *Uitbreiding van de Europese Unie*

Vervolgens worden we geconfronteerd met een aanzienlijk aantal externe onderwerpen. In de eerste plaats gaat het hierbij uiteraard om de toetredingsonderhandelingen. Op dit vlak hebben we momenteel de harde kern bereikt. We moeten nu de moeilijkste hoofdstukken en de moeilijkste overgangperiodes behandelen.

Men heeft België het luik ‘veterinair en fyto-sanitair’ van het hoofdstuk ‘Landbouw’ en het hoofdstuk ‘Concurrentie en Staatssteun’ toegewezen. Aangezien de kandidaat-lidstaten met overgeërfde staatssteunregimes zitten, is dit laatste zeker geen makkelijk hoofdstuk.

België zal tevens het hoofdstuk ‘Justitie en Binnenlandse Zaken’ moeten onderhandelen. Dit omvat ook de voorwaarden aan dewelke de kandidaat-lidstaten moeten voldoen om tot de Schengenruimte toe te treden. Alle negen hoofdstukken waarvoor België instaat, stellen daarnaast trou-

wens ook heel wat gevoelige problemen inzake overgangperiodes.

– *Buiten-EU aangelegenheden*

De buitenlandse onderwerpen omvatten niet enkel de uitbreiding van de Europese Unie. Er wachten ons nog een aantal andere buitenlandse dossiers. De WTO-handelsronde, die in Seattle is mislukt, dient opnieuw te worden opgestart. Men zal wellicht een nieuwe poging ondernemen op de WTO-ministerraad in Doha (Qatar) in november 2001.

Het is spijtig genoeg mogelijk dat de Macedonische kwestie en de situatie in de Balkan tijdens ons voorzitterschap veel aandacht zullen vergen. En wanneer de nieuwe Amerikaanse administratie zich op het buitenlands vlak actief begint te positioneren, zullen in het Midden-Oosten wellicht ook een aantal zaken gebeuren waarbij België, als voorzitter van de Europese Unie, rechtstreeks zal worden betrokken.

C. De Verklaring van Laken

Ik wil het hier ook nog even hebben over de toekomst van Europa en over de Verklaring van Laken. Deze verklaring is bedoeld als het vertrekpunt van een onderhandelingsproces dat in 2004 tot een nieuwe IGC moet leiden. De opzet van deze nieuwe IGC zal in eerste instantie van verdiepende aard zijn. Wat de inhoud en de methode van de Verklaring van Laken betreft, koestert België grote ambities.

– *Methodologische kwesties*

Er stellen zich twee methodologische problemen die eigenlijk voortspruiten uit het feit dat de hele IGC-methode meer en meer gebukt gaat onder de zogenaamde ‘wet van het afnemend grensnut’. Indien vijftien diplomaten een verdrag moeten onderhandelen, zullen ze steeds dichter bij de harde kern van de staatssoevereiniteit komen. Dit betekent dat elke IGC iets minder oplevert en dat de onderhandelingen steeds moeizamer verlopen.

In Nice heeft men duidelijk gevoeld dat men de IGC opnieuw de nodige ademruimte dient te geven. Precies om die reden wil België een breed debat over Europa opstarten. Premier Verhofstadt heeft daartoe, samen met premier Persson, enkele weken geleden reeds de eerste aanzet gegeven.

Het is de bedoeling om na Laken, op basis van de eerste aanwijzingen uit de discussie, ook verder een breed debat te gaan voeren met de bredere geleidingen van de maatschappij. In dit debat moeten thema's aan bod komen die er op zich voor kunnen zorgen dat dit "hogedrukgebied" ook in de toekomst verder blijft functioneren.

Een tweede methodologisch probleem is dat velen in Europa vinden dat de IGC-methode te beknopt en te beperkend is. Volgens hen gaat het om een methode van de kleinste gemene deler en moet er iets anders in de plaats komen. In dit verband wordt vaak verwezen naar de "conventie-methode", die ons het Handvest van de Grondrechten heeft opgeleverd.

Er is een duidelijke beweging aan de gang om, althans in een eerste fase, de onderhandelingen over een aantal meer institutionele onderwerpen toe te vertrouwen aan iets dat lijkt op de conventie-methode die men voor het opstellen van het Handvest van de Grondrechten heeft gehanteerd.

Dit betekent dat men regeringsvertegenwoordigers en vertegenwoordigers van de nationale parlementen, van het Europees Parlement en van de Europese Commissie wil samenbrengen. We staan voor een methodologische uitdaging die gepaard gaat met een uitdaging wat de agenda betreft.

– *Inhoudelijke agendapunten*

Wij willen uiteraard de agenda zo breed en zo ruim mogelijk definiëren. De agenda moet het brede maatschappelijke debat voeden, zeker wat de – via de conventie-onderhandelingen te regelen – institutionele vragen betreft. In Nice zijn in dit verband al vier punten opgesomd, namelijk de rol van de nationale parlementen, de Kompetenzabgrenzung, de vereenvoudiging van de verdragen en het juridisch eindstatuut van het Handvest van de Grondrechten.

We hebben er wel voor gezorgd dat in deze opsomming de woorden 'onder andere' zijn opgenomen. Het is immers onze bedoeling om aan dit lijstje nog een aantal zaken toe te voegen. We denken in dit verband in eerste instantie aan twee onderwerpen die we in Nice al hebben aangekaart.

Het eerste onderwerp is de plaats van de constitutionele regio's in het Europese geheel. Hoewel we in Nice een aantal zaken hebben bekomen, hebben we niet al onze slagen kunnen thuishalen. Het tweede onderwerp betreft de problemen inzake het gebrek aan interinstitutioneel evenwicht bin-

nen de Europese Unie. Met betrekking tot dit onderwerp hebben de Beneluxlanden in het verleden al enkele voorstellen gedaan. We willen de nodige lessen trekken uit het aftreden van de Commissie-Santer.

Ik denk dat ik daarmee de krachtlijnen en de hoofdthema's met betrekking tot het Belgisch voorzitterschap, in hun huidige vorm, in een notendop heb overlopen. Tot slot wil ik nog even herhalen dat men de te behandelen onderwerpen niet zomaar kan kiezen. Een voorzitter erft steeds een aantal onderwerpen van zijn voorgangers. Momenteel zijn al afspraken gemaakt en tijdspaden vastgelegd. De Europese Commissie heeft een aantal voorstellen gedaan. Een aantal procedures met het Europees Parlement moeten worden afgewikkeld.

De actualiteit bepaalt mee de agenda. Hoe zal, bijvoorbeeld, de crisis in de landbouwsector, zich op dat moment aftekenen? We moeten rekening houden met bepaalde landen die weigeren om nog voor de eigen verkiezingen over een hervorming van het landbouwbeleid te discussiëren. De textuur en de toonzetting van het voorzitterschap worden steeds gedeeltelijk bepaald door een aantal onvoorspelbare elementen.

De voorzitter : Ik dank u voor deze bijzonder boeiende en overzichtelijke status quaestionis, en geef nu graag het woord aan de commissieleden.

II. Vragen en bemerkingen van de leden

II.1 Tussenkoms van de heer Paul Van Grembergen

De heer Paul Van Grembergen : Ook ik wil vooreerst mijn dank uitspreken aan ambassadeur Van Daele voor de heldere toelichting die ons hier vandaag werd verschaft.

Mijnheer de ambassadeur, ik ben het eens met uw benadering van de minpunten van de onderhandelingen te Nice. De geleverde machtsstrijd was inderdaad geen fraai zicht. Ik kan u ook bijtreden in uw filosofische houding ten aanzien van dergelijke taferelen. Machtsverdeling speelt op alle terreinen een belangrijke rol. Indien de democratische elementen voldoende controle kunnen uitoefenen, is dit in een democratie zelfs niet a priori fout. Het spreekt vanzelf dat de parlementen een integraal onderdeel vormen van deze democratische elementen.

De geleverde machtsstrijd ging in eerste instantie over de Europese Commissie en over het aantal stemmen van de lidstaten in de Europese minister-raden. Het natuurlijke evenwicht – zoals we dat kennen binnen de klassieke politieke systemen en structuren – ontbreekt in deze discussie echter volledig. Hoe zit het met het Europees Parlement ? Hoe zit het met de eventuele invulling van een Europese Senaat ? Hoewel deze discussie nergens wordt gevoerd, gaat het hier mijns inziens om de graadmeter van de democratie ten opzichte van een evidente machtsopbouw. Ik beweer niet over pasklare, laat staan definitieve antwoorden te beschikken. Ik wil enkel opmerken dat dit element momenteel in de discussie ontbreekt.

Ik verheug mij zeker ook niet in de kritiek op het Franse voorzitterschap. Het relatieve falen van het Franse Voorzitterschap maakt het echter des te belangrijker dat België het wel goed zou doen. We moeten er dan ook voor zorgen dat België zich degelijk voorbereidt op het voorzitterschap. Ik vraag me uiteraard af op welke wijze de constitutionele regio Vlaanderen bij deze voorbereidingen zal worden betrokken.

De leden van deze commissie zijn het al jaren eens met de stelling dat de Belgische buitenlandse politiek een politiek van de hele federatie moet zijn. Dit betekent dat de politiek door alle samenstellende leden van de federatie moet worden bepaald en ook als zodanig naar buiten moet worden gebracht. Tijdens het Belgisch voorzitterschap moet dit gegeven zeker tot uiting komen in de praktische uitwerking.

Er is daarnet gesteld dat België zal proberen om een brede agenda op te stellen en om een brede politieke discussie te voeren. In dit verband wil ik de nodige aandacht vragen voor de gevolgen van de steeds meer bekritiseerde globaliseringspolitiek.

De globaliseringspolitiek is een voornamelijk economisch instrument. Financiële imperia worden erdoor opgebouwd of gaan eraan ten onder. Die politiek heeft voor vele volkeren en voor vele individuen evenwel zware sociale gevolgen.

Een discussie op Europees niveau lijkt me dan ook aangewezen. Europa is voorstander van de globaliseringspolitiek indien dit in zijn eigen kraam past. Europa is tegen de globaliseringspolitiek indien we andere keuzes willen maken dan de Verenigde Staten. Hoewel onze houding blijkbaar door eigenbelang wordt bepaald, vind ik dat de WTO-ministerconferentie die tijdens ons voorzitterschap door-

gaat ook hieraan de nodige aandacht dient te schenken.

Inzake Irak, Palestina en de Balkan dient men keuzes te maken. Wat politiek leiderschap betreft, heeft Europa mijns inziens een te zwak profiel. Ik zou een andere Europese houding willen zien. Europa moet veel duidelijker politieke moed laten zien. Europa moet de hieraan gekoppelde verantwoordelijkheden op zich nemen. Kortom, Europa moet de buitenlandse agenda sterker bepalen.

Het andere aandachtspunt betreft de situatie in Rusland en in de oud-lidstaten van de voormalige Sovjet-Unie. Zeer verdachte kringen hebben de USSR-macht geïsurpeerd. De voormalige potentaten van het oude communistische systeem zijn de nieuwe potentanten geworden. Ze hebben dezelfde cultuur, inzichten en macht, maar nu in een economisch-financieel systeem. Een morele benadering is hen volkomen vreemd. Natuurlijk is niet alles grauw, maar toch blijkt tien jaar na de ineenstorting van het USSR-imperium duidelijk dat het wegvallen van de communistische dictatuur de bevolking al bij al weinig voordeel heeft opgeleverd. De landen van de voormalige USSR zijn onze burens. Heel wat mensen uit de regio komen bij ons terecht : nobele mensen, zoekende mensen, maar ook schurken. Een discussie over deze problemen moet mogelijk zijn.

Ten vierde moet op Europees niveau een discussie worden gevoerd vanuit de nationale staten over de plaats van de constitutionele regio's. Aan dit thema wordt immers nogal lichtzinnig voorbijgegaan. Het is nog steeds zo dat de EU enkel de nationale staten erkent als vertegenwoordigers van het gezag en de hiërarchie. De constitutionele regio's hebben nog steeds geen echte toegang tot het Europees Hof van Justitie in Luxemburg.

Ten vijfde wil ik aandacht vragen voor het falen van het Europees landbouwbeleid. De zware problemen die we nu kennen gaan gepaard met een onwaarschijnlijke miljardendans. Ik houd de komende weken en maanden mijn hart vast. De druk van de individuele staten om de Europese koe nog meer te melken, zal ongetwijfeld groeien. De nationale staten zullen immers de nodige middelen uit Europa proberen halen zodat hun begrotingen min of meer blijven kloppen. De situatie waarbij de Europese middelen bijna eenzijdig aan de bestrijding van rampen in de landbouwsector worden besteed, is onhoudbaar.

Het voortbestaan van een vorm van concurrentievervalsing binnen de EU op basis van de verschil-

len in sociale en fiscale wetgeving blijft tenslotte intrigeren. Omwille van de open grenzen en open concurrentie kan concurrentievervalsing immers niet meer. Daarom ook mogen de staten hun bedrijven niet subsidiëren. Toch leiden het ontbreken van een gelijke basis voor de sociale wetgeving en de verschillen in de fiscaliteit ook tot een vorm van vervalsing. Eenvormigheid is veel fundamenteler dan het 'kurieren am Symptom', dat nu teveel wordt toegepast.

Mijnheer de ambassadeur, ik heb hiermee een aantal aandachtspunten voor de Verklaring van Laken geformuleerd. Met uw analyse van het verdrag van Nice, ben ik het van begin tot einde eens.

II.2 Tussenkost van de heer Eloi Glorieux

De heer Eloi Glorieux : Mijnheer de ambassadeur, bedankt voor uw omstandige toelichting. Ik heb nog twee opmerkingen die aansluiten bij het betoog van de heer Van Grembergen.

Ten eerste stel ook ik vast dat de nationale belangen heel sterk worden verdedigd tijdens grote Europese bijeenkomsten. Van een eendrachtig verdedigd algemeen Europees belang is bijgevolg veel minder dan vroeger sprake. Ik vraag me daarbij af of België als federale staat bestaande uit diverse regio's, niet wordt benadeeld tegenover de unitaire staten bij het behartigen van de belangen van de bevolking. Deze vraag is algemeen bedoeld, maar ik geef u toch een concreet voorbeeld. Momenteel heerst er een ernstige crisis in de landbouw. In ons land zal de bevoegdheid voor landbouw binnenkort worden overgeheveld naar de regio's. Zal dit de positie van ons land vergemakkelijken of veel eerder bemoeilijken bij het behartigen van de belangen van onze landbouwsector tegenover de landen met een unitaire structuur ?

Mijn tweede vraag betreft het early-warningsysteem. Ik ben opgetogen dat dit belangrijke punt op de agenda is geraakt en goedgekeurd is geworden. Over respect voor de mensenrechten en universele vrijheden moeten we immers heel goed waken. Het systeem geldt voor de Europese lidstaten en voor de eventueel nieuwe lidstaten. In welke mate kan dit systeem worden uitgebreid naar niet-EU-landen waarmee wij samenwerkingsakkoorden hebben afgesloten ? Of bestaan daarvoor reeds andere mechanismen ? Vorig jaar hebben we hier, vooral eer het te ratificeren, het economisch samenwerkingsakkoord tussen de EU en Mexico besproken. Aan onze goedkeuring hebben we een resolutie gekoppeld waarin we respect eisen voor de mensen-

rechten. Dit komt er op neer dat we de facto een democratische clausule aan het akkoord hebben toegevoegd. Ik verwijs ook naar het probleem met Israël en Palestina. De VN heeft in een aantal resoluties heel duidelijke uitspraken gedaan over de staat Israël. Israël reageert echter al tientallen jaren niet op deze resoluties. De EU heeft een associatieakkoord afgesloten met het land. Vlaanderen heeft het geratificeerd. Over welke mechanismen beschikken we om meer druk uit te oefenen of om op zijn minst respect te vragen voor de mensenrechten en de universele vrijheden ?

II.3 Tussenkost van de heer Jacques Laverge

De heer Jacques Laverge : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de ambassadeur, ik kan enkel beamen dat we een bijzonder overzichtelijk betoog hebben gehoord over het Verdrag van Nice en over de nabije toekomst van Europa. Ik feliciteer u daarvoor, want in diplomatieke kringen wordt niet altijd evenveel blijk gegeven van nuchtere zakelijkheid bij het bespreken van dergelijke onderwerpen. Uw uiteenzetting was heel boeiend. Ik beschik nu over een aantal nieuwe elementen. Het was duidelijk een goed idee om u hier uit te nodigen.

Ik heb drie puntjes waarbij ik graag nog wat toelichting zou krijgen. U had het over de relatie met Nederland. Niet lang na Nice was ik nogal verrast over een uitspraak van de heer Frits Bolkestein in een krantenartikel. Hij stelde laconiek dat Europa ook in de toekomst een samenstel van soevereine staten zal blijven. Die uitspraak – nota bene door een Europees commissaris – gaat in tegen de beweging die een grotere integratie van de staten in de EU beoogt. Hij maakte deze opmerking in het licht van de uitbreiding van de EU. Ik veronderstel dat hij ervan uitgaat dat een eenheidsfilosofie onmogelijk wordt in een groep van 27 staten. Ik heb het gevoel dat in Nederland een beweging ontstaat tegen de uitbreiding van de Unie. Klopt dat ?

Ik zou ook graag van u vernemen wat de precieze betekenis is van de 'vernauwde samenwerking'. Ik begrijp niet goed wat met de term wordt bedoeld en evenmin waarom België er zo sterk op aandrong. Wat is de achtergrond ervan ?

In verband met de toekomstige Verklaring van Laken, sprak u over het heel belangrijke aspect duurzame ontwikkeling. Streven naar duurzame ontwikkeling in Europa is een heel ambitieuze opdracht, maar hoe luidt de Europese filosofie over de duurzame ontwikkeling in de wereld ? De evolutie in Afrika is dramatisch. Niet enkel op het vlak

van gezondheid, maar ook op het economische vlak is er sprake van een permanente achteruitgang. Afrika is een dichte buur van Europa, maar ik vind nergens de bezorgdheid terug, noch de wil om duurzame ontwikkeling uit te dragen in de wereld en met name in de meest nabije buurlanden van de Unie. De heer Van Grembergen heeft reeds verwezen naar een andere buur : de ex-USSR. Ook daar zijn belangrijke problemen op economisch en sociaal vlak en op het gebied van de gezondheidszorg. Waarom wordt niet gepraat over de burens van Europa ?

II.4 Tussenkost van de heer Karim Van Overmeire

De heer Karim Van Overmeire : Mijnheer de voorzitter, op mijn beurt wil ik de heer ambassadeur danken voor zijn heel heldere uiteenzetting. Ik heb nog een aantal bijkomende vragen en opmerkingen.

We moeten nuchter en realistisch blijven inzake de toekomst van de Europese eenmaking. We mogen niet de fout maken om de EU te vergelijken met een federatie zoals de Verenigde Staten van Amerika. De historische achtergrond is immers compleet anders. Europa bestaat uit nationale staten met elk een sterke eigen geschiedenis, sterke instellingen en een eigen identiteit. In de VS is dat niet het geval. De bevolking van alle Europese lidstaten verwacht dat de Europese samenwerking efficiënt verloopt, maar wil zichzelf blijven herkennen in Europa. Het verwachtingspatroon is dus dubbel. Als de samenwerking te snel of te geforceerd verloopt, bestaat de kans dat grote delen van de bevolking de Europese constructie als iets wezensvreemd en bedreigend zullen beschouwen. Het is daarbij goed mogelijk dat vijandig wordt gereageerd op de Europese besluitvorming omdat de mensen het idee zullen hebben dat ze er geen enkele vorm van invloed op kunnen uitoefenen. Nice was niet fraai, maar de verdediging van het nationaal belang is op zich niet onfatsoenlijk. De bevolking verwacht van de nationale regeringen dat ze niet zonder meer abdiceren ten gunste van de multinationale belangen. Natuurlijk moet de Europese droom levendig worden gehouden door de creatie van goede en efficiënte Europese instellingen, maar daarbij mogen de nationale belangen niet uit het oog worden verloren. Een land als België is misschien een te sterke koploper op dat vlak.

Kunt u de relatie tussen België en Nederland verduidelijken ? De indruk bestaat immers dat de top in Nice werd beheerst door een conflict tussen de

beide landen. De tactische finesse van het Belgische verzet tegen de extra stem voor Nederland, is me nog steeds niet duidelijk. Op het einde van de topontmoeting werd immers gesteld dat de Benelux nog steeds evenveel stemmen heeft als één grote lidstaat, maar als België zich niet had verzet tegen de extra stem voor Nederland, dan beschikten de Benelux-landen samen toch over meer stemmen dan één grote lidstaat ?

Een technische vraag dan. In de Verhofstadt-verklaring wordt een bovengrens vastgelegd op 73,4 percent. Die bepaling werd echter niet opgenomen in het verdrag zelf, maar in een bijlage bij het verdrag. Is dit onderscheid van enig juridisch belang ?

In hoeverre sluit de vernauwde samenwerking aan bij het idee van de Franse president Chirac om binnen de EU een pioniersgroep op te richten van een aantal lidstaten die over extra instellingen zouden beschikken, volgens het principe van het Europa van de twee snelheden ? Een soort kern-Europa zou sneller kunnen evolueren dan de andere staten die evenwel achteraf bij de kern kunnen aansluiten. Is de vernauwde samenwerking erg flexibel waardoor telkens een andere combinatie van lidstaten mogelijk is, of is het idee van de pioniersgroep nog steeds niet van de baan ?

Het early-warningsysteem ziet er op papier heel goed uit. Ik vrees echter dat het vooral zal worden gebruikt tegen kleine of nieuwe lidstaten. De grote lidstaten, Frankrijk, Duitsland, Groot-Brittannië en Spanje, zullen in de praktijk nooit worden veronttrust door het systeem. Ik geef u een praktisch voorbeeld. Ik denk dat het goed mogelijk is dat een groep wijzen vertrekt naar Slovakije om er de situatie van de Roma-zigeuners te bestuderen, maar ik zie dezelfde groep wijzen helemaal niet naar Noord-Ierland of Baskenland vertrekken. De grote lidstaten zullen nooit worden veronttrust door het early-warningsysteem omwille van hun omvang en politiek gewicht.

Kunt u de kracht- en breuklijnen inzake asiel en immigratie even schetsen ? Is het volgens u mogelijk dat we op een redelijke termijn een gemeenschappelijk Europees beleid terzake uitstippelen ?

Misschien vergis ik me, maar ik dacht dat de toetredingsonderhandelingen in essentie door de Europese Commissie worden gevoerd. Nu verneem ik dat lidstaten als België, weliswaar tijdens hun Europees voorzitterschap, voor een belangrijk deel die onderhandelingen moeten voeren. De onderhandelingen worden blijkbaar zelfs opgesplitst in

pakketten die telkens worden toegewezen aan een lidstaat. Kunt u een en ander verduidelijken ?

Bij de aandachtspunten voor het Belgische voorzitterschap die u vermeldde, hoorde ik niets over de in Helsinki gemaakte afspraken over de toekomstige Europese interventiemacht. Deze embryonale politiemacht zou bijvoorbeeld actief zijn in de Balkan. Ik heb de indruk dat dit idee onder een goed gesternte van start ging, maar de laatste tijd wat in het slop is geraakt.

Verder sta ik sceptisch tegenover het discours van de constitutionele regio's, temeer daar geen enkele kandidaat-lidstaat enig regioconcept kent. Ook sommige van de huidige lidstaten zijn helemaal niet vertrouwd met federalisme of met dit regioconcept. Het lijkt me dus niet realistisch te hopen dat er ooit een Europa komt met enerzijds een niveau van nationale lidstaten en anderzijds een niveau van Europese regio's. In welke mate is het dan mogelijk om per lidstaat te differentiëren hoe die lidstaat vertegenwoordigd is en kan functioneren binnen Europa ? Ik denk dan specifiek aan het gesplitst stemmen binnen de Raad. Bij het colloquium van de constitutionele regio's dat enkele weken geleden plaatsvond in Brussel bleken er bij de buitenlandse delegaties weinig voorstanders te zijn voor dit gesplitst stemmen. Zo vrezen bijvoorbeeld de Duitsers met hun Länder in gespreide slagorde te staan tegenover een monolithisch Frans blok, wat de Duitse positie binnen Europa zeer sterk zou verzwakken. In welke mate is dit gesplitst stemmen volgens u mogelijk binnen Europa ? Bestaat de mogelijkheid voor elk land om autonoom te beslissen of het zijn stemmen splitst ?

II.5 Tussenkost van de heer Frans Ramon

De heer Frans Ramon : Ik sluit me ten volle aan bij het lof van de collega's voor deze boeiende uiteenzetting. Na Nice was het onze ervaring dat we niet zozeer evolueerden naar een Verenigde Staten van Europa, maar naar een Verenigd Europa van de Staten. U zegt dat verdieping meer op de agenda moet staan, zelfs van de geplande IGC. Is dat een pleidooi om meer werk te maken van een reactie op Nice ? En hoe ziet u terzake de evolutie ? Een gekwalificeerde meerderheid blijkt vooralsnog slechts mogelijk voor een aantal domeinen. We dromen allemaal van een socialer en ecologisch Europa. De ecofiscaliteit behoort echter niet tot die domeinen waarop men met gekwalificeerde meerderheid kan beslissen. Hoe ziet u dat concreet evolueren ? Blijft dit stuiten op een veto van be-

paalde lidstaten, of zijn er wel degelijk positieve vooruitzichten ?

U zegt dat de machtsverhoudingen tussen grote en kleine lidstaten vrijwel ongewijzigd zijn gebleven. Geldt die vaststelling echter ook ten overstaan van de kandidaat-lidstaten ? Sommigen vinden dat men geen goed signaal geeft aan nieuwkomers, aan democratieën in opbouw zoals Hongarije. In vergelijking met België krijgen ze immers eigenlijk minder gewicht. Klopt dat ? Wat is uw inschatting daarvan ?

Wat de versterkte of vernauwde samenwerking betreft, had ik de indruk dat er eigenlijk veeleer een aantal voorwaarden bij waren gekomen, in plaats van dat men grendels heeft weggenomen.

U zei ook dat de breuklijnen in Europa zich niet bevinden tussen de kleine en de grote lidstaten, of tussen België enerzijds en Frankrijk en Duitsland anderzijds. Waar bevinden de belangrijkste breuklijnen zich dan wel volgens u ? Het goed onderkennen van die breuklijnen is naar de toekomst toe immers belangrijk voor het beleid.

Wat de regio's betreft, sluit ik me aan bij de vragen die ook reeds door de andere leden werden geformuleerd. Enerzijds is er Europa, dat steeds verder van de burger lijkt te liggen. Anderzijds zijn er de regio's als tussenliggend niveau. Op regionaal vlak beweegt er ook heel wat : er zijn de constitutionele en de andere regio's en er wordt gewerkt aan het opbouwen van netwerken tussen die regio's. Hoe schat u de verdere evolutie in ? Vlaanderen kan als regio immers wel zijn prioriteiten voor de EU naar voren schuiven, maar hoe zit het precies met ons gewicht bij die besprekingen ?

Duitsland wint de facto aan gewicht binnen Europa. Het zwaartepunt op de as Frankrijk-Duitsland komt volgens sommigen steeds meer bij Duitsland te liggen. Wat zijn de gevolgen daarvan voor de Europese integratie in de komende jaren ?

II.6 Tussenkost van de heer Patrick Hostekint

De heer Patrick Hostekint : Ook ik dank de ambassadeur voor zijn verhelderende uiteenzetting. De legitimatie van de EU bij de Europese en ook de Belgische bevolking vormt een zeer groot probleem. Als kleine jongen heb ik de totstandkoming van de EG in de jaren '50 meegemaakt. Op school werden we daarover geïnformeerd. We waren trots het teken van de Europese Gemeenschap te kunnen dragen. Nu is er maar weinig interesse bij de

jeugd voor de EU. Dat komt omdat de EU vandaag erg ingewikkeld is, getuige het betoog van daarnet over de stemmenweging en de vertegenwoordiging in de Europese Commissie. Dat is zo technisch dat de bevolking er niets van begrijpt. Naarmate Europa ingewikkelder wordt, neemt de interesse bij de bevolking nog af. De doorsnee burger heeft de indruk dat de EU veel geld kost, en dat er geld wordt verkwist. Hij is ook bang voor de uitbreiding. Men vreest dat Roemenen, Polen of Russen naar hier zullen komen om te profiteren van onze welvaart. De Belgische – en de Vlaamse – bevolking heeft hier geen goed oog in.

In de eerste plaats komt het er dus op aan de bevolking goed te informeren. De Vlaamse regering heeft in het licht van het Belgische Voorzitterschap een aantal initiatieven genomen. Er komen colloquia en Vlaanderen krijgt ook het voorzitterschap van een aantal Europese ministerraden. Persoonlijk vrees ik echter dat dit niet doordringt tot de doorsnee burger. Informatie is dus cruciaal voor de toekomst van Europa. Gisteren las ik in *De Morgen* dat de heer Paul Goossens bij Belga een Europees team gaat vormen. Toen recent een Europese top plaatsvond, zo zegt hij, werd er in de Belgische pers alleen gesproken over de strijd tussen België en Nederland. De informatie is immers in handen van grote persagentschappen zoals het Franse AFP en het Britse Reuters. Wanneer België voorzitter is, zal dit de zaken natuurlijk iets gemakkelijker maken, omdat men er dichterbij staat. Men moet die inspanning blijven doen in de toekomst. Het is vooral de jeugd die deze informatie moet krijgen, ook via het onderwijs.

Europa wordt bij de bevolking bekeken als een – economische – reus op lemen voeten. Als er belangrijke beslissingen worden genomen op wereldniveau, dan laat Europa verstek gaan. Op het vlak van buitenlandse politiek, landsverdediging, fiscaliteit en sociale aangelegenheden staat Europa nog nergens. Terzake is Europa een intergouvernementele organisatie. Tijdens de crisis in ex-Joegoslavië waren er in Europa zes verschillende standpunten, en heeft de VS via de NAVO uiteindelijk orde op zaken moeten stellen. Hetzelfde geldt voor het Midden-Oosten en Afrika en voor de problematiek van de ontwikkelingssamenwerking. Ik vermoed dat de Europese begroting een omvang heeft van duizenden miljarden. In Afrika ziet men veel wagens rondrijden met het EU-logo, maar we hebben geen zicht op wat er door Europa concreet wordt gedaan inzake ontwikkelingssamenwerking. De jeugd raakt geleidelijk aan gedesinteresseerd in de derde wereld omdat ze vindt dat al het geld dat daaraan wordt besteed verloren gaat. Ook daar-

over moet de EU informatie geven. Er is terzake veel werk aan de winkel. Pas wanneer de bevolking ziet dat dit geld goed wordt besteed zal ze interesse hebben voor de EU.

Dan is er de rol van de constitutionele regio's in de EU. Dit parlement en deze commissie bevinden zich permanent in een zekere toestand van frustratie omdat Vlaanderen weinig te zeggen heeft over buitenlandse en Europese politiek. Hoe wordt Vlaanderen precies betrokken bij de EU-besluitvorming? We weten dit vaak te weinig. We krijgen geen plaats in de belangrijkste ministerraden. Wanneer er klachten zijn, kunnen we niet rechtstreeks naar het Europees Hof van Justitie stappen. De regio's kunnen nochtans uiterst geschikt zijn om de bevolking meer te betrekken bij de Unie. Dit trouwens overeenkomstig het subsidiariteitsprincipe, dat stelt dat beslissingen het beste worden genomen door het niveau dat het dichtste bij de burger staat. Is dat het Europese vlak, dan moet dit Europees worden beslist. Is dat het regionale vlak, dan komt dit toe aan de constitutionele regio's. De bevoegdheidsafbakening is zeer belangrijk, ook voor die subsidiariteit. Hoe zit het met dat aflijnen van de bevoegdheden tussen Europa, de nationale staten en de regio's?

II.7 Tussenkoms van de heer Peter De Ridder

De heer Peter De Ridder : Ook ik wil de ambassadeur danken voor het erg bevattelijke overzicht dat hij ons heeft verstrekt. Ik had wel graag nog enige verduidelijking gekregen omtrent twee punctuele elementen van zijn betoog.

Mijnheer de ambassadeur, u nam daarnet de term “bevolkingstoets” in de mond. Daarbij moet blijkbaar worden nagegaan of een en ander ook wordt gedragen door 62 percent van de bevolking van de EU. Ik moet u bekennen dat ik niet precies op de hoogte ben van de betekenis van dit mechanisme. Betekent dit dat er referenda moeten worden georganiseerd? Hoe zal de Belgische overheid zich daartegenover opstellen? Tot op heden bestaat er immers nog geen Belgische wetgeving inzake referenda.

De heer Van Grembergen had het al over de fiscale en sociale harmonisering. U zegt dat de derde as van het Belgische voorzitterschap vooral de strijd tegen de sociale uitsluiting moet zijn. Is dat voorzitterschap dan een middel om die harmonisering opnieuw op de agenda te plaatsen, of zijn die kwesties voor langere tijd naar de achtergrond verdwenen? Bestaat de kans dat een en ander op korte termijn

toch wordt gedeblokkeerd, of ziet u dat niet zitten ?

II.8 Tussenkoms van de heer Freddy Sarens

De heer Freddy Sarens : Ik wil vanzelfsprekend ook mijn appreciatie uitspreken voor de inzichten waaraan de ambassadeur ons deelachtig heeft gemaakt.

Ik ga even in op de analyse van de top van Nice. Het is me voornamelijk niet volledig duidelijk wat nu precies de meerwaarde is van die vernauwde samenwerking en hoe dat precies in elkaar zit. Graag had ik daar dan ook wat meer informatie over gekregen.

In het licht van de uitbreiding richting Centraal- en Oost-Europa is het van groot belang dat het Belgische Voorzitterschap sterk de nadruk wil leggen op het sociale. Ik denk dat we opnieuw evolueren naar een periode waarin de tegenstellingen op dit vlak vrij groot zullen zijn, met alle gevolgen van dien. Nu was er bij de publieke opinie ook wel een soortgelijke reactie toen Spanje en Portugal lid zijn geworden. Men was daar ook toen wat bang voor.

De sociale basis voor een en ander zal zeer klein zijn. Ik vrees zelfs dat we hier niet vooruit maar achteruit zullen gaan. De vraag is uiteraard of deze vrees ook gegrond is. Europa kent een goede economische ontwikkeling, maar kan op het sociale vlak niet volgen.

Het valt me op dat het middenveld in de ex-communistische landen van Oost- en Centraal-Europa haast volledig ontbreekt. Ons sociaal-economisch model is gebaseerd op het sociaal overleg. Hierin speelt het middenveld een belangrijke rol. Ik vraag me af in hoeverre men hier aandacht aan schenkt. Hoe denkt men dit probleem op te vangen ?

Wat de rol van de regio's betreft, wil ik even verwijzen naar het interessante colloquium van 22 februari laatstleden. België moet tijdens het voorzitterschap zijn verantwoordelijkheden terzake ten volle opnemen. Wij zijn immers het best geplaatst om dit onderwerp op de agenda te plaatsen.

Er bestaat een grote verscheidenheid tussen de verschillende Europese regio's. Bovendien is er een bijzonder grote afstand tussen die regio's en Europa. Wat dit betreft, deel ik de mening van de heer Hostekint. Hoewel we goed geplaatst zijn, is de Europese besluitvorming al te ver van ons verwijderd. Hoewel we deel uitmaken van de commissie voor

Buitenlandse en Europese Aangelegenheden, weten we hier al bij al vrij weinig van. We moeten de nodige informatie telkens zelf zoeken. Ik moet evenwel vaststellen dat er heel wat goede wil leeft. De vraag is nu of we voldoende medestanders hebben om onze rechtmatige plaats in Europa te verwerven.

Ik wil het nog even hebben over de Europese internationale politiek en over de Europese houding ten aanzien van de Macedonische kwestie. Afgelopen maandag heb ik op een seminarie van Pax Christi met een aantal jonge Servische politici uit diverse partijen gesproken. Deze mensen verwachten veel van Europa. Door hun interne tegenstellingen, minderhedenkwesties en andere moeilijkheden, zijn ze ervan overtuigd dat ze tien jaar hebben verloren en dat de Europese sneltrein hen ondertussen voorbijrijdt. Ze vinden dat Europa zijn rol moet vervullen en dat we dus ook het Macedonische conflict moeten helpen indijken. In welke mate is men op Europees vlak daartoe bereid ?

Ik heb dezelfde bekommernis ten aanzien van problemen die zich buiten de grenzen van het eigen continent situeren. Ik zal zeer binnenkort een zending met humanitaire hulp vergezellen naar Palestina, en heb mij daarom opnieuw wat in het dossier ingewerkt. Uit de feiten blijkt dat Europa de belangrijkste donor van geld en hulpgoederen aan de Palestijnen is. Bij het nemen van politieke beslissingen speelt Europa evenwel nauwelijks een rol. Dit is een grote tegenstrijdigheid. Vele mensen in het Midden-Oosten koesteren hooggespannen verwachtingen ten aanzien van Europa.

Ten slotte wil ik het hier nog even hebben over de problematiek van de internationale wapenhandel. In welke mate zal dit onderwerp tijdens het Belgisch voorzitterschap aan bod komen ? Wat dit betreft, hebben we in het verleden al een positieve rol kunnen spelen.

De Europese gedragscode is aanvaard, maar heeft nog steeds geen juridisch kader gekregen. Is het de bedoeling om tijdens het Belgisch voorzitterschap een juridisch bindend kader op te stellen ? Dit zou een belangrijke stap voorwaarts betekenen. Momenteel vertrekken – legaal en illegaal – nog heel wat wapens uit Europa. Bovendien proberen de lidstaten elkaar op dit vlak regelmatig de loef af te steken. Vooral dit laatste feit heeft erge gevolgen voor de Europese beeldvorming in de rest van de wereld.

II.9 Tussenkoms van de heer Luc Van den Brande

De heer Luc Van den Brande, voorzitter : Hoewel ik me grotendeels kan terugvinden bij de opinies die hier reeds zijn vertolkt, zou ik, zonder in herhaling te willen vervallen, hier ten persoonlijke titel wel nog iets willen aan toevoegen.

Net als de heer Van Daele zou ik de resultaten van de onderhandelingen in Nice als matig batig willen omschrijven. Mij is een uitspraak van Europees commissaris Michel Barnier bijgebleven, die op 7 maart jongstleden op het colloquium van de Senaat over het Verdrag van Nice en de grenzen van Europa stelde : “ratifier et immédiatement dépasser Nice”. Ondanks de minpunten zijn er immers ook stappen vooruit gezet. Dit is geen minimalistische, maar een pragmatische visie. Ik vind het belangrijk dat men de “kwantitatieve” basis heeft gelegd om de Europese Unie uit te breiden. De “kwalitatieve” basis zal in de toekomst nog aan bod moeten komen.

Wat de Europese defensiepolitiek betreft, zitten we met een tegenstrijdigheid die nog maar zeer recent erg adequaat werd verwoord door de NAVO-ambassadeurs van de Beneluxlanden. De NAVO heeft gedurende 50 jaar ongeveer dezelfde doelstellingen gehad. De Europese Unie heeft daarentegen gedurende dezelfde 50 jaar (d.w.z. sinds het mislukken van de EDG) geen het minste perspectief inzake defensie ontwikkeld. Deze scheiding der wegen heeft ertoe geleid dat de term “Europees leger” momenteel bij sommigen taboe is.

Vaststellende dat de WEU – de enige (weliswaar “papieren”) Europese defensie-instantie – en haar parlementaire assemblee een slapend bestaan beginnen te leiden, is het verder ook nog maar de vraag hoe we de democratische parlementaire controle van de ontwikkelingen die zich op dit vlak beginnen voor te doen gestalte zullen geven. In het geval van een Europese benadering zal het Europees Parlement logischerwijze een belangrijke rol moeten spelen. Aangezien het Europees Parlement geen directe beslissingen kan nemen, roept dit toch vragen op met betrekking tot de democratische controle. Het Europees Parlement zou alleszins de morele en de democratische opdracht hebben om het defensiebeleid op te volgen.

Mijns inziens gedraagt Europa zich verder ook enigszins hypocriet. De Europese Unie legt de kandidaat-lidstaten heel wat voorwaarden op. Naarmate de onderhandelingen vorderen blijven per definitie vooral de moeilijke punten over. Aangezien dit proces voor elke voorzitter moeilijker wordt,

zal ook België tijdens zijn voorzitterschap met een aantal van die overblijvende heikele punten worden geconfronteerd.

In het licht van al de voorwaarden die we aan anderen opleggen, moeten we ons ook vragen durven stellen over de democratische besluitvorming binnen de Europese Unie. We verwijten regelmatig andere landen dat ze minderheden discrimineren of mensenrechten schenden. Ik vraag me af wat het democratisch gehalte van die houding is als we weten dat Europa zelf kampt met een ernstig democratisch deficit. Ik vind dat we de rollen moeten durven omkeren. Voor ons zijn de democratie en een aantal hieruit voortvloeiende mechanismen vanzelfsprekend geworden. Een aantal kandidaat-lidstaten in Centraal-Europa hebben dit maatschappijbeeld moeten “heroveren” en hebben daarom een sterker democratisch bewustzijn dan wij verworven. Mijns inziens moeten we minstens zelf ten volle voldoen aan de voorwaarden qua democratische besluitvorming en transparantie die we aan anderen opleggen.

De fiscaliteit valt momenteel nog steeds onder de regel van de unanimiteit. Er zijn evenwel nog andere problemen. Vorige dinsdag, 20 maart 2001, heeft premier Verhofstadt in het Federaal adviescomité voor de Europese Aangelegenheden verklaard dat vooruitgang op dit vlak enkel zou kunnen voor zover er een akkoord komt over een andere, gemeenschappelijke Europese fiscaliteit. Een Europese ecofiscaliteit zullen we de facto dus enkel door middel van een verlaging tot stand kunnen brengen. Hoe wil men dit net aanpakken ?

De sociale agenda dan. In Stockholm zal men de besprekingen van Lissabon voortzetten. Sinds de Europese top van Luxemburg proberen België en aantal andere federaal georganiseerde lidstaten op een eigen manier met de sociale agenda om te gaan. Het is van groot belang dat de lidstaten een gedifferentieerd beleid kunnen voeren om de beoogde doelstellingen te bereiken.

Aangezien vooral de top van Lissabon in dit verband een belangrijke aanzet heeft gegeven, vraag ik me af hoe die beslissingen en standpunten worden ingeschat. Ik stel deze vraag uiteraard ook in het licht van de plaats van de Belgische regio's in de besluitvorming. Hoewel ik zes evaluatiepunten zie, ben ik hier toch niet geheel gerust in. Het is belangrijk dat de binnen een federaal land behaalde resultaten ook op een gedifferentieerde wijze naar voren zouden worden gebracht. De permanente vertegenwoordiging van ons land heeft op dit vlak zeker een rol te spelen.

Wat de constitutionele regio's betreft, betekent de "gewichtstoename" van Duitsland in zekere zin een nieuwe paradox. Een aantal Duitse Länder vragen zich af waarom ze op Europees vlak bevoegdheden moeten vragen die ze als Länder intern eigenlijk al hebben.

Bij de besprekingen van het Verdrag van Maastricht en het Verdrag van Amsterdam was Duitsland een historische bondgenoot in het streven om de regionale gehelen meer ruimte te bieden. Duitsland, Oostenrijk en België hebben de idee van de subsidiariteit ontwikkeld en ingebracht in het Verdrag van Amsterdam en geprobeerd om deze idee nog te versterken. Het is evenwel mogelijk dat deze bondgenoten de situatie nu, om andere redenen, zullen laten afkalven.

Wat de Agenda 2000 betreft, zal het Belgisch Voorzitterschap rekening moeten houden met de belangrijke gevolgen van de uitbreiding van de Europese Unie met landen uit Oost- en Centraal-Europa. Aangezien hierdoor het globaal inkomen per hoofd zal dalen, zullen een aantal regionale gehelen gemakkelijker aan de voor Europese steun geldende voorwaarden voldoen. Dit zal ernstige consequenties hebben voor die vorm van steunverlening.

Ook inzake migratie stellen zich potentieel problemen. Mijns inziens dient men op een open wijze om te gaan met de migratie, mits men voorziet in bepaalde mechanismen. Ik wil er daarbij ook even op wijzen dat migratie, door de eeuwen heen, vrijwel steeds een economische oorzaak heeft. Ik vraag me af hoe het Belgisch Voorzitterschap dit wil aanpakken.

De buitenlandse pijler van de Europese Unie is inderdaad zwak. Veel mensen menen dat Europa niet enkel een 'payer', maar ook een 'player' moet zijn. Men moet daarbij vanzelfsprekend de autonomie van de volkeren en van de culturen blijven respecteren. Op basis van de eigen waarden en principes heeft men nochtans ook de plicht om op dit vlak een rol te spelen. Het verstrekken van middelen volstaat niet.

III. Antwoorden van de heer Frans Van Daele

De heer Frans Van Daele : Aangezien een genuanceerd antwoord op al de gestelde vragen het geduld van de commissieleden allicht wat al te zeer op de proef zou stellen, zal ik proberen om de vragen op een eerder schematische manier te beantwoorden.

– *Interinstitutioneel evenwicht*

De heer Van Grembergen heeft gesteld dat het Europees Parlement tijdens de discussies in Nice niet aan bod is gekomen. Hoewel de Benelux dit onderwerp even heeft aangekaart, klopt dit inderdaad. De andere lidstaten waren op dat ogenblik niet geïnteresseerd in een behandeling van het interinstitutioneel evenwicht tussen de Europese Commissie, het Europees Parlement en de Europese Raad. Er was trouwens al evenmin belangstelling om de rol van de nationale parlementen te bespreken. Het is wel de bedoeling om de rol van het Europees Parlement, het interinstitutioneel evenwicht en de rol van de nationale parlementen op te nemen in de discussie over de Verklaring van Laken en in de planning tot 2004.

– *De Belgische deelstaten en de Europese besluitvorming*

De heer Van Grembergen heeft ook gesproken over de betrokkenheid van de regio's in de Belgische besluitvorming en over de Belgische deelname aan het Europese gebeuren. Mijns inziens is het Belgisch uitgangspunt nog steeds dat de betrokkenheid van de regio's bij de Europese besluitvorming binnen het Belgisch geheel wordt georganiseerd. Dit betekent dat België zich nog steeds plooit naar de uitgangspunten van de Europese constructie, die op lidstaten of nationale staten is gebaseerd.

Ik wil er toch even op wijzen dat binnen die Europese klijtlijnen heel wat op poten is gezet. In die raden die onderwerpen bespreken die tot de externe verlengstukken van de interne bevoegdheden van de regio's behoren, vormen de gewesten en de gemeenschappen vaak de Belgische vertegenwoordiging. Voor de verschillende raden gebeurt dit op verschillende wijzen. Soms zijn de vertegenwoordigers van de regio's assessoren. Soms zijn ze hoofdvertegenwoordigers die door een federale assessor worden begeleid. In de cultuur- en onderwijsraden zetelen enkel de gemeenschappen.

Bovendien staan de vrij intens werkende ambtelijke en ministeriële coördinatieformules ons toe om onze posities op elkaar af te stemmen. Ik ben al drie jaar permanent vertegenwoordiger. In die periode heeft België zich bij de Europese besluitvorming nog maar twee keer moeten onthouden omwille van interne onenigheid. De laatste keer gebeurde dit naar aanleiding van een stemming in de raad Interne Markt over de eigendom van het menselijk genoom. België heeft zich toen moeten onthouden omwille van een meningsverschil tussen

Vlaanderen en Wallonië. Bij mijn weten is dit nog maar twee keer gebeurd.

– *De Europese Unie en de economische globalisering*

Mijnheer Van Grembergen, u vroeg ook hoe wij kunnen wegen op de globaliseringsdiscussie. Vanuit Belgisch of Vlaams standpunt, biedt Europa, d.w.z. het Europese systeem ons daartoe een aantal instrumenten aan. De globalisering is reëel en we kennen allemaal de gevaren, risico's, voordelen en nadelen ervan. De rol die België als een van de 189 lidstaten van de VN zou kunnen spelen in het globaliseringsdebat, is veel kleiner dan de invloed die we erop kunnen uitoefenen via de multiplicator die de Europese Unie wel degelijk is.

Natuurlijk veronderstelt dit dat de EU op een welbepaalde manier op het globaliseringsproces wil wegen. Soms slagen we daarin, soms niet. Zo spelen we een belangrijke en zelfs richtinggevende rol bij de WTO-onderhandelingen. Commissaris Lamy spant zich erg in om tijdens de volgende WTO-onderhandelingen "bij de stuurknuppel te geraken". Ik denk trouwens dat we in hoge mate in ons opzet zullen slagen. Dat we binnen Europa langzaam maar zeker een Europees sociaal model uitbouwen, is eveneens van groot belang. Een voldoende groot sociaal volume zal ons immers toelaten om ons in te dekken of af te schermen tegen een aantal nadelige gevolgen van de globalisering.

Dit waren vanzelfsprekend slechts een aantal voetnoten bij uw opmerking. We zouden veel genuanceerder en dieper op dit onderwerp moeten kunnen ingaan.

– *Optreden van de Europese Unie in kwesties van wereldpolitiek*

Het zwakke politieke leiderschap van de EU op wereldniveau kwam bij diverse parlementsleden aan bod. U verwees naar Irak, het Palestijnse probleem en de Balkan. Anderen verwezen ook naar Centraal-Afrika. Bij dit punt moeten we toch nuances aanbrengen, want een paar dingen doen we wel degelijk goed. We hebben alle macht, en met name alle vertegenwoordigingsmacht, overgedragen aan de Europese Commissie, waardoor we op het vlak van handelsonderhandelingen een grote rol spelen. We spelen ook een geo-strategische rol via het uitbreidingsproces van de EU. De uitbreiding valt dan wel niet onder de traditionele diplomatie of de traditionele buitenlandse politiek, maar het hele uitbreidingsproces heeft een geweldige export van stabiliteit met zich meegebracht.

Wanneer we het echter over de meer traditionele diplomatie hebben, moeten we erkennen dat we het bij die vorm van diplomatie niet zo goed doen, precies om de redenen waarom we de eerste twee zaken wél goed doen. Voor de eerste twee beschikken we immers over een centrale sturing in de vorm van een geïntegreerd besluitvormingsmechanisme en over een instrumentarium om de besluiten uit te voeren.

In Amsterdam en daarna in Nice, hebben we geprobeerd om een begin te maken met het importeren van de communautaire methode in de tweede pijler : de traditionele defensie en buitenlandse politiek. We doen dit op twee manieren. Ten eerste doen we dit door langzaam maar zeker af te stappen van de unanimiteitsregel. Sinds Amsterdam en Nice werden ook in de buitenlandse politiek elementen van meerderheidsbesluitvorming binnengesmokkeld. Ten tweede proberen we instrumenten te scheppen die een centrale drager kunnen zijn. Daarom hebben we Solana 'uitgevonden'. Het is immers de bedoeling dat iemand het buitenlands beleid draagt en uitdraagt. Solana doet dat op een vrij actieve manier. Gisteren was hij bijvoorbeeld nog in Skopje.

Er is dus een meerwaarde, maar ik ben de eerste om toe te geven dat de evolutie nog een heel eind moet worden voortgezet eer we hetzelfde kwaliteitsniveau bereiken waarover we beschikken in de WTO-onderhandelingen en de uitbreidingsonderhandelingen. Datzelfde kwaliteitsniveau bereiken, houdt in dat we aan de 15 lidstaten vragen om kernstukken van hun soevereiniteit in pool te zetten. Voor ons Belgen, is dat wellicht wat makkelijker dan voor andere landen, omdat we op dat vlak mentaal al wat verder zijn gevorderd. In een aantal landen, en dat zijn vaak niet de minste, bestaat hiertegen voorbehoud. Daarom moet stap per stap worden gewerkt, zoals bij de traditionele Europese integratiemethode.

Hetzelfde is gebeurd met de Monetaire Unie. Beeldt u zich immers eens in dat we in de jaren vijftig hadden gesteld dat we nu over een gemeenschappelijke munt zouden beschikken. Iedereen zou ons gek hebben verklaard. In de jaren vijftig werd trouwens een poging ondernomen om via de EDG een gemeenschappelijk Europees leger op getouw te zetten. Dat voorstel is afgeschoten in het Franse parlement.

We moeten onszelf dan ook de tijd gunnen om die weerstanden te overwinnen. We bevinden ons immers heel dicht bij de nexus van de soevereiniteit van een aantal staten. We willen een kwaliteitsni-

veau bereiken, maar dat zal slechts stap per stap kunnen. Ondertussen betalen we de prijs van verdeeldheid en zwakheid, dat is juist.

– *Betrekkingen tussen de Europese Unie en Rusland*

U stelde ook een vraag over de betrekkingen met Rusland. Ik denk dat daarin vrij veel zal worden geïnvesteerd tijdens het Belgische Voorzitterschap. De premier heeft daarover in Moskou reeds zeer lange gesprekken gevoerd met de heer Poetin. De Russische president is zich er blijkbaar terdege van bewust dat hij zijn verhoudingen met de EU klaar en duidelijk moet stellen. Poetin heeft zijn prioriteiten, en die zijn natuurlijk voor een deel economisch en voor een deel strategisch. Dat zal wellicht ook morgen blijken tijdens de ontmoeting te Stockholm. Poetin bepaalt zijn houding tegenover het groeiende Europese defensiebeleid en tegenover de uitbreiding van de Unie met landen die een bijzondere historische relatie hebben gehad met Rusland.

Alle 15 lidstaten zijn ervan overtuigd dat daar ook een quidproquo tegenover moet staan : er moet ook vooruitgang worden geboekt op de vlakken waarnaar u verwijst. Er moet met andere woorden een tweerichtingsdialoog ontstaan. Onze premier en premier Persson hadden daarom afgesproken om in plaats van punctuele ontmoetingen met de Russen waarbij elk voorzitterschap zijn verhaal opvoert, te trachten een en ander te programmeren en over lange duur te werken. Daarom is nu al afgesproken om tijdens de topontmoeting met Rusland in oktober dieper in te gaan op de politieke problemen.

Ik ben ervan overtuigd dat een aantal deelnemers aan de top te Stockholm, Poetin zullen wijzen op een aantal politieke problemen en op een aantal van onze economische verwachtingen ten aanzien van Rusland. Rusland wil lid worden van de WTO. Geopolitiek vinden we dat allemaal prachtig, maar al te makkelijk wordt vergeten dat een land om lid te kunnen worden van de WTO en om te kunnen functioneren als lid, aan een aantal minimumvoorwaarden van een normaal functionerende markteconomie moet voldoen. Die voorwaarden zijn in hoofde van Rusland echter nog niet vervuld. In Stockholm wil men Poetin bijgevolg onder andere de boodschap geven dat er voorwaarden zijn verbonden aan de toetreding tot de WTO.

– *Plaats van de constitutionele regio's in de Europese Unie*

Diverse parlementsleden stelden, vanuit heel verschillende en interessante invalshoeken, vragen over de plaats van de constitutionele regio's. Drie landen, Duitsland, België en Oostenrijk, zijn federaal georganiseerd. Deze drie landen komen tijdens elke onderhandelingsronde op dit thema terug. Tijdens de onderhandelingen te Nice heeft België terzake trouwens het voortouw genomen. Het thema zal opnieuw aan bod komen na Laken, wellicht in de context van de ingewikkelde discussie over de bevoegdheidsaflijning.

Dit probleem is eigenlijk dubbel. Het is in de eerste plaats zo dat de constitutionele regio's op het Europees niveau niet over dezelfde verweermiddelen beschikken als de lidstaten. Ik verklaar me nader. Het probleem heeft een diplomatieke kant, want het zijn niet de constitutionele regio's die in de Raad aan tafel zitten. Voor wat België betreft, hebben we getracht om hieraan in vrij verregaande mate een mouw te passen door de ministers van de gewest- en gemeenschapsregeringen achter de naamkaart van België positie te laten innemen.

Iemand heeft er reeds op gewezen dat het probleem een tweede kant heeft : het deficit op het niveau van de rechtsorde. Tijdens de onderhandelingen van Nice hebben wij een voorstel ingediend om de constitutionele regio's het recht te geven naar het Hof van Justitie in Luxemburg te trekken met dezelfde prerogatieven als een lidstaat. Natuurlijk is het nu al wel zo dat een regio die rechtstreeks in zijn belangen wordt geraakt door een gemeenschapsregeling, net als een gewone burger naar het Hof van Justitie kan gaan, maar over het recht om op te treden vanuit het algemeen belang, beschikken de constitutionele regio's nog niet.

België ijvert hiervoor, heeft reeds voorstellen terzake ingediend en zal die opnieuw ter tafel leggen tijdens de komende onderhandelingen. Het eerste belangrijke punt kan ik dus als volgt samenvatten. We moeten aan constitutionele regio's die over wetgevende bevoegdheden beschikken op gelijk niveau als de federale staten waartoe ze behoren, ook zoveel mogelijk gelijkaardige verweermiddelen geven. We zetten deze lijn consequent voort.

Ik wil even wijzen op een tweede aspect dat een ingewikkeld constitutioneel verhaal vormt. We houden vast aan de grondregel dat het communautair recht primeert op het nationale recht, ook op het

ationale constitutionele recht. Deze hypothese werd altijd al aangehouden door het Hof van Justitie te Luxemburg. De Duitse Länder hebben het daar soms wat moeilijk mee. Zij beschikken in hoofde van de Duitse Grondwet immers over een aantal exclusieve bevoegdheden waarmee de Bund niets meer heeft te maken. Op die welbepaalde bevoegdheidsterreinen worden echter enerzijds beslissingen genomen op Europees niveau waardoor de bevoegdheidsverdeling van de Duitse Grondwet wordt omzeild, en worden de Länder anderzijds door Europa ook aangepakt in de uitvoering ervan, bijvoorbeeld bij het steunen van de boekenprijzen, het subsidiëren van de filmindustrie, of door het geven van staatssteun aan de Daseinsvorsorge. Dit probleem vormde het vertrekpunt voor de discussie over de Kompetenzabgrenzung.

We kunnen natuurlijk wel stellen dat dit een van de problemen is die zeker moeten worden aangepakt na Laken. Dat zal ongetwijfeld ook gebeuren, maar we moeten opletten dat daarbij de juiste weg wordt gevolgd. Ik denk dan ook dat we zullen moeten nadenken over de manier waarop bevoegdheden worden uitgeoefend. De manier waarop de bevoegdheden worden uitgeoefend, moet zodanig worden georganiseerd dat het Hof van Luxemburg niet de nationale constituties gaat interpreteren. Het gevaar bestaat immers dat een constitutionele regio naar het Europees Hof van Justitie stapt, waarna het Hof gaat onderzoeken of de regio in hoofde van de nationale grondwet wel degelijk over de bevoegdheden beschikt waarover ze denkt te beschikken. Dit gevaar bestaat in het geval van een federale constitutie in combinatie met een superfederale bovenbouw op Europees vlak. Het superfederale hof kan immers overgaan tot een onderzoek van de interne grondwet. Fine-tuning is dus absoluut noodzakelijk. Dit alles vormt zeker een kluif voor juristen.

– *Sociale en fiscale harmonisatie*

Er waren ook vragen over de sociale en fiscale concurrentievervalsing. De harmonisatie op sociaal en fiscaal vlak is gewoon op zich belangrijk om de economische grensoverschrijdende stromen in Europa te vergemakkelijken. Voor een heleboel praktische aangelegenheden blijft in Europa een grens nog steeds een grens. Dat is ook het geval op het vlak van de justitie. Of de concurrentievervalsing hét argument moet zijn om tot fiscale en sociale harmonisatie te komen, weet ik niet. Ik geef u gewoon het Spaanse tegenargument. De Spanjaarden stellen dat zij een veel lagere fiscaliteit en een veel lagere sociale aanslag hebben, maar desondanks merken ze dat de handelstromen nog steeds in hun

nadeel zijn. Ze leiden eruit af dat de premie die landen als België krijgen door hun centrale ligging in Europa, zo groot is dat de bijkomende sociale of fiscale last die zij torsen als het ware wordt uitgewist. Dit is een variatie van de redenering van de relatieve productiviteit.

Het argument van concurrentievervalsing kan volgens mij dus vooral worden gebruikt als het gaat over de concurrentie tussen Nederland en België. Ik denk bijvoorbeeld aan de BTW op de bloemen. Het argument is moeilijker hanteerbaar voor concurrentie tussen het centrum en de periferie. Ik herhaal dat het beter opgaat voor onmiddellijke bureaus, vandaar misschien het belang om over te gaan tot een dergelijke harmonisatie in kleine groepen, en dus van de vernauwde samenwerking. Voor een land als België is een harmonisatie met Nederland, Frankrijk, Duitsland en Engeland immers het belangrijkste.

– *Het functioneren van België als federaal georganiseerd land binnen de EU-ministerraden*

Mijnheer Glorieux, ik kom tot uw vragen. U vroeg me of België niet is benadeeld tegenover de unitaire lidstaten in het algemeen en wat er zal gebeuren in de landbouwsector in het bijzonder. Ik heb er reeds op gewezen dat we elke keer opnieuw bewijzen dat we ons mannetje kunnen staan in het Europese geheel. Het is bedoeling van de regionalisering van de landbouw dat een federale minister, bijgestaan door de twee regionale collega's van landbouw, het Belgisch beleid zal uitdragen. Dat van tijd tot tijd andere accenten zullen worden gelegd door Vlamingen en Walen, is niet nieuw, want dat gebeurt ook al in andere sectoren. Zolang er één woordvoerder is en onze interne coördinatie functioneert, zal de 'collateral damage' op dat vlak vrij beperkt blijven.

– *De EU als behoeder van de mensenrechten en de universele vrijheden in derde landen*

U stelde ook een vraag over de uitbreiding van het early-warningsysteem naar derde landen. Voor ons betekende het een grote doorbraak – bijna vanuit federalistisch standpunt – dat we in Europa elkaar de les kunnen spellen. De les spellen aan derde landen doen we al lang en zullen we – terecht – ook blijven doen. We doen dit op verschillende manieren. Ik verwijs naar de Conventie van Lomé. Daarin is een speciale consultatieprocedure ingebouwd die kan leiden tot sancties als de ontwikkelingen in een bepaald land de verkeerde kant op-

gaan. Zo loopt voor het ogenblik een consultatie-procedure met Ivoorkust.

We proberen ook om op Europees niveau onze houding ten aanzien van China op elkaar af te stemmen, teneinde in de mensenrechtencommissie gemeenschappelijk te kunnen optreden. Dat is gisteren gebeurd in de ministerraad. De toestand van de mensenrechten in China roept immers wel degelijk een aantal vragen op. Ditmaal zullen we – hopelijk beter dan in het verleden een paar keer is gebeurd – gemeenschappelijk optreden. We geven daarbij onze volle steun aan een Amerikaans voorstel van resolutie over de toestand van de mensenrechten in China.

U hebt zelf reeds verwezen naar het akkoord met Mexico. Het is een goed voorbeeld, want ook in akkoorden met andere landen, bijvoorbeeld Australië, bouwen we tegenwoordig een mensenrechtenclausule en een democratische clausule in.

De toestand in Israël en de verhouding met de Palestijnse gebieden vormen natuurlijk een geval apart. Aan de ene kant zijn we verplicht om in termen van onze eigen waarden te bepalen wie zich behoorlijk en wie zich minder behoorlijk gedraagt. Dat komt regelmatig tot uiting in onze verklaringen over de toestand in het Midden-Oosten. Van tijd tot tijd ‘we do apportion blame’. Aan de andere kant is er een limiet, want wie heel erg met de vinger wijst, verliest ten eerste invloed en zal ten tweede het onderhandelingsproces – dat ondanks alle haken en ogen nog steeds zo kan worden genoemd – bemoeilijken. De situatie is dus werkelijk een schoolvoorbeeld van diplomatieke afweging waarbij aan de ene kant uiting moet worden gegeven aan de verontwaardiging die onder onze publieke opinie leeft, en aan de andere moet worden gezocht naar een manier van uitdrukken die niet tegendraads werkt op een mogelijke vooruitgang in de onderhandelingen.

Dat geldt ook voor onze financiële hulp aan de voorlopige Palestijnse autoriteiten. Onlangs hebben we beslist tot verdere financiering. Daarbij rees echter een dubbel probleem. Welk toezicht is er op het gebruik van die gelden? En geven we met onze hulp geen voorwendsel aan Israël om de in de bezette gebieden geïnde belastingen niet te ristorneren aan de voorlopige Palestijnse autoriteiten, op grond van de vrees dat het geld gebruikt zou worden voor terroristische activiteiten? Door geld te geven aan de Palestijnen verminderen we immers meteen de druk op Israël om die fondsen effectief te ristorneren. We moeten de argumenten dus zorgvuldig afwegen.

– *Houding van Nederland ten aanzien van de uitbreiding van de Unie*

De heer Laverge verwees naar de uitspraken van commissaris Bolkestein over een aarzeling van Nederland inzake de uitbreiding. Dat is zeker niet de indruk die Nederland bij de onderhandelingen geeft. Onze noorderburen maken, net als velen in België en Vlaanderen, de volgende dubbele redenering. Ten eerste hebben we een veel grotere controle op de stabiliteit in die regio als die landen in de Unie zitten, dan wanneer ze erbuiten blijven staan en haarden van onrust worden. Ten tweede is onze economie zo sterk, en zijn onze potentiële expansiemogelijkheden zo groot, dat een uitbreiding naar het oosten onze economie in wezen alleen maar ten goede kan komen.

– *De nauwere samenwerking*

De vernauwde samenwerking (met een gallicisme vaak ook verkeerdelijk “versterkte samenwerking” genoemd) betekent een belangrijke bocht in de Belgische Europapolitiek. We hebben lang vastgehouden aan het “samen uit, samen thuis”-beginsel. Alle regels golden voor iedereen. Echter door de opeenvolgende uitbreidingen, en mede naar het voorbeeld van de Monetaire Unie, heeft de vorige regering, daarin gevolgd door de huidige, geoordeeld dat we door die regel vooruitgaan op het ritme van de traagste. Een zwenking in onze Europapolitiek drong zich daarom op. Daarom werd besloten dat er iets moest worden gedaan om kleinere groepen toe te laten vooruit te lopen.

Daardoor staan we echter meteen ook voor een keuze. Er zijn er die een kerngroep willen maken, met eigen instellingen. Daar had de heer Van Overmeire het over. Zeker de Fransen en de Duitsers hebben daaraan gedacht. België meende echter dat het geen zin heeft om met de linkerhand weg te nemen wat we met de rechter hebben gegeven. We hebben een oplossing nodig die niet leidt tot een soort tweedeling van Europa. Een kerngroep met eigen instellingen kan ons immers nooit meer de goeie deal bieden van de jaren vijftig, omdat we nooit meer het “spelvoordeel” zouden krijgen dat we in de huidige instellingen wel hebben. We kiezen dat domein per domein een kleinere groep vooruit kan lopen, maar dan wel met de huidige instellingen.

De bijdrage van Nice terzake houdt in dat een groep van minimum acht landen vooruit mag lopen, als een gekwalificeerde meerderheid in de Raad het daarmee eens is. Het voorstel moet nog steeds van de Commissie komen, en we moeten

nog steeds langs het Europees Parlement en de Raad passeren. Een achterblijvend land kan nadien vragen om bij de groep te mogen aansluiten, zodat het mechanisme ook een motor van integratie wordt. We hebben dus een bocht gemaakt in onze buitenlandse politiek, echter niet naar een vernauwde samenwerking in de zin van “exclusie”, maar naar een “inclusieve” vernauwde samenwerking. Die formule stond al in het Verdrag van Amsterdam, en is in Nice volledig operationeel gemaakt door een verbetering van de toegangsvoorwaarden.

De randvoorwaarden zijn een beetje herschreven, maar mijns inziens niet verscherpt. Inzake de interne markt wordt bijvoorbeeld verwezen naar artikel 14 van het Verdrag, dat daar een definitie van geeft. Ik heb er zelf paragraaf 2 van artikel 14 doen inzetten, om te verhinderen dat men, juist door die definitie, bepaalde domeinen zou uitsluiten van vernauwde samenwerking. Paragraaf 2 gaat alleen over de vier vrijheden – vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitalen – die dus uitgesloten blijven van vernauwde samenwerking. De draagwijdte van de herschreven randvoorwaarden is dus nog steeds dezelfde. Het zou een nadere analyse vragen om dat punt per punt na te gaan.

– *Duurzame ontwikkeling*

Om de duurzame ontwikkeling te exporteren naar de rest van de wereld wordt er op drie fronten gewerkt. Bij de komende onderhandelingen in de WTO willen we, meer dan voor Seattle, proberen voorstellen te doen die belangrijk zijn voor de ontwikkelingslanden. Vorige maand hebben we zo beslist tot het openstellen van de suikermarkt voor de minst ontwikkelde landen. Dat lag in België bijzonder moeilijk, gezien de belangen van onze suikerverbouwers en onze suikerindustrie, maar het was een belangrijke stap ten voordele van de armste landen.

Daarnaast zijn er ook de financiële en ontwikkelingsmechanismen, zoals het verdrag van Lomé met de ACP-landen. Verder bouwen we voor crisisbeheersing en humanitaire operaties een militaire capaciteit op, die we in de toekomst kunnen gebruiken in landen waar de toestand uit de hand is gelopen. Er zijn dus instrumenten en aanzetten om duurzame ontwikkeling niet enkel intern te belijden, maar ook uit te dragen. Ook dat hangt samen met de relatieve sterkte – of zwakte – van onze buitenlandse politiek, waar we zonet over spraken.

– *Nationale belangenbehartiging binnen de Europese Unie*

De heer Van Overmeire zei dat de bevolking zich moet blijven herkennen in Europa, en dat het goed is om nationale belangen te verdedigen. Dat klopt. Onze ministerraden en Europese raden voeren onderhandelingsprocessen over legitieme belangen. Het is een belangrijke toegevoegde waarde dat Europa voor het eerst in de geschiedenis van het continent een systeem heeft gecreëerd om op geciviliseerde wijze met elkaars belangen om te gaan. We hebben een rechtsorde, machtsverhoudingen en onderhandelingsstechnieken. Niemand neemt aanstoot aan het feit dat een lidstaat vecht voor zijn nationaal belang, zolang dat zich beperkt tot diplomatieke gevechten.

Dat neemt echter niet weg dat een aantal landen, waaronder de Beneluxlanden, maar ook nog andere, evenals trouwens de Commissie en het Europees Parlement – als instellingen – frequent proberen duidelijk te maken dat het algemeen belang ook in ieders belang is. Nice was in dat opzicht natuurlijk geen stichtend voorbeeld. Wat echter in Lissabon gebeurd is, was wel degelijk een uitdrukking van dat aanvoelen van ‘Wat we samen doen, doen we beter’.

– *Belgisch-Nederlands meningsverschil in Nice*

Wat de Beneluxverhouding betreft, beleefden we inderdaad een moeilijk moment. We hebben er mijns inziens nochtans alles aan gedaan om te verhinderen dat het zover zou komen. Er is een jaar lang onderhandeld om dat onderwerp van de baan te krijgen voor Nice. Dat is echter niet gelukt, onder andere om redenen die te maken hebben met de Nederlandse politiek. We zetten de Beneluxsamenwerking echter verder. Deze week nog was er een Beneluxtop. We hebben daar allemaal belang bij, en het versterkt ons. Pas sedert ik de serieuze Beneluxsamenwerking heb meegemaakt, die begonnen is onder de vorige regering, en door de huidige wordt voortgezet, heb ik begrepen hoe moeilijk het soms wel moet zijn tussen Frankrijk en Duitsland. Pas als we in een echte samenwerking tot resultaten proberen te komen, stuiten we op meningsverschillen. Soms lukt het vrij goed, soms minder.

Het lijkt inderdaad wel eens hypocriet. Sinds Nice hebben de Beneluxlanden samen 29 stemmen, wat zoveel is als een van de grote leden. Dat moet gezien worden als een symbolische bevestiging dat we, zelfs op de moeilijke momenten in de samen-

werking, dingen doen die bewijzen dat we willen doorgaan, hoe moeilijk het ook moge zijn.

- *Status van de Verhofstadtverklaring over de bovengrens van de gekwalificeerde meerderheid*

De zogenaamde Verhofstadtverklaring is inderdaad maar een bijlage, maar dan wel een bindende bijlage. Het is een politiek engagement, in juridische termen gegoten, dat een onderdeel vormt van de slotakte van de Conferentie. Dat instrument is in het verleden al vaak gebruikt, en iedereen heeft zich steeds aan zulke afspraken gehouden.

- *Bruikbaarheid van de early-warningprocedure*

Of de early-warningprocedure enkel gebruikt zal worden tegen de kleine landen, zal moeten blijken. Ik hoop dat we op dat vlak dezelfde woorden zullen spreken ten aanzien van dezelfde toestanden, waar ze zich ook voordoen. Zoals de Engelsen zeggen: “the proof of the pudding is in the eating”.

- *Asiel- en immigratiebeleid*

Asiel en immigratie zijn een belangrijk thema tijdens het Belgische Voorzitterschap. We hechten veel belang aan een harmonisatie van de toekenningsvoorwaarden van de asielstatus, een harmonisatie van de onthaalvoorwaarden, en een operationalisering van de Conventie van Dublin, die moet toelaten de begrippen transitland en derde land toe te passen. Wat immigratie betreft, is het terrein minder ontgonnen, omdat er ook minder specifieke voorstellen op tafel liggen. Vorige week diende de Commissie een voorstel in inzake de verblijfsvoorwaarden voor mensen uit derde landen die zich voor lange duur ophouden op EU-territorium. De vraag wordt opgeworpen, vooral vanuit Duitsland, of we dit alles niet eens in zijn totaliteit moeten bekijken en een totaalconcept uitwerken, waarbij we ons buigen over de vraag wat asiel inhoudt, wat oorlogsvluchtelingen zijn, wat legale en illegale migratie is. Over die legale migratie heeft EU-commissaris Vitorino nog een commissiemededeling gedaan. Dat punt zal zeker worden behandeld op het ministerieel symposium over het migratiebeleid dat wordt georganiseerd onder het Belgische Voorzitterschap en, als ik me niet vergis, in november plaatsvindt. Alle vijftien landen voelen die noodzaak aan. Inzake de instrumenten en de wijze waarop aan die noodzaak wordt tegemoetgekomen, liggen de standpunten veel verder uit elkaar dan inzake het asielbeleid. Daarmee wil ik echter

de moeilijkheden inzake het harmoniseren van het asielbeleid niet minimaliseren.

- *Rol van het EU-voorzitterschap bij de toetredingsonderhandelingen*

Wat de toetredingsonderhandelingen betreft, doet de Europese Commissie een voorstel voor een gemeenschappelijke onderhandelingspositie. Ons werk, als voorzitter van de Raad, bestaat er vooral uit die vijftien lidstaten te doen overeenkomen over een gemeenschappelijke onderhandelingspositie. Zo moeten de Zweden dit nu bijvoorbeeld doen met betrekking tot het vrij verkeer van werknemers. De Duitsers willen daar een overgangsperiode van zeven jaar. Het voorzitterschap moet terzake overeenstemming proberen te krijgen. Eens dat is gebeurd, is het opnieuw de Commissie die met dat land onderhandelt. Lopen die onderhandelingen vast, dan komt de Commissie opnieuw bij ons aankloppen met de boodschap dat ze er met ons onderhandelingsmandaat niet komen en dat er al dan niet bepaalde toegevingen moeten gebeuren.

- *Opbouw van een Europese militaire interventiecapaciteit*

De Europese militaire capaciteit. Ik meen niet dat we mogen beweren dat de Europese interventiemacht in het slop zit. De militaire structuren – het militair comité, de staf – worden nu opgebouwd bij het Raadssecretariaat. Het bijeenbrengen van de militaire middelen, die het mogelijk moeten maken om in 2006 gedurende twee jaar 60.000 mensen op het terrein te ontplooien, is volop gaande. Die “pledgingconferentie” is er geweest. Wel hebben we nu een probleem om onvoorwaardelijke toegang te verkrijgen tot de ‘military assets’ van de NAVO. Wanneer we met onze Europese troepen tussenbeide willen komen bij een crisis, dan moeten we daar immers toegang toe hebben. Tot nu toe zijn we daar niet in geslaagd. Turkije wil dat immers maar aanvaarden indien het de garantie krijgt dat het bij ons “stroomopwaarts” zal worden betrokken bij het besluitvormingsproces.

- *Discussie over de toekomst van Europa*

Ik heb de indruk dat de institutionele post-Laken-thema's en de inhoudelijke post-Laken-thema's goed evolueren in de gesprekken die we hebben. Men wil echt de discussie voeren over de vraag wat we in Europa nu eigenlijk samen verder met elkaar willen doen. Die institutionele thema's zijn natuur-

lijk niet eenvoudig. Zo is de ‘Kompetenzabgrenzung’ juridisch bijzonder ingewikkeld. Maar ik heb de indruk dat er bij een aantal lidstaten toch wat meer bereidheid bestaat tot een grotere “bandbreedte” dan voor Nice het geval was. Dat we een doorlopend publiek debat hebben, moet ons daar ook bij helpen. Het is gemakkelijker bepaalde vragen voor te leggen in dat publieke debat dan ze al onmiddellijk te introduceren in een onderhandeling. Het opstellen van een onderhandelingsagenda heeft immers altijd een meer bindend karakter voor een regering. Men gaat dus op twee vlakken tegelijk werken. Maar natuurlijk blijft dit steeds wat turen in een kristallen bol.

– *Toekomstig aantal Hongaarse en Tsjechische europarlementsleden*

Dan was er de vraag over het ondergewicht van Hongarije en Tsjechië bij de verdeling van de Europese parlementsleden. U weet dat de premier in Nice heeft bekomen dat men minstens op het vlak van de Raad de ongerijmdheden zou wegwerken door Roemenië één stem bij te geven en Litouwen twee stemmen. Dezelfde vraag rijst natuurlijk ook wat de parlementsleden betreft. Men mag ervan uitgaan dat Hongarije en Tsjechië daar tijdens hun toetredingsonderhandelingen zeker op zullen aandringen. De getallen die in de bijlage van het Verdrag van Nice staan, zijn niet meer dan een gemeenschappelijke onderhandelingspositie van de vijftien lidstaten, een mandaat op basis waarvan zij onderhandelen met de toetredende landen. Die laatste moeten het er dan nog wel mee eens zijn. Het kan dat men een ander resultaat bereikt, wat dan zijn neerslag zal vinden in een toetredingsverdrag. Ik wil het belang van die getallen natuurlijk niet minimaliseren : het is evident dat men er niet gemakkelijk van zal afwijken. Maar we moeten er akte van nemen dat de Tsjechen en de Hongaren al hebben verklaard hard te zullen onderhandelen over dit punt.

– *De belangrijkste breuklijnen binnen Europa*

De grote breuklijnen in Europa bevinden zich op dit ogenblik meestal tussen de oude en de nieuwe lidstaten, vaak tussen de vrijhandelaars en de meer protectionistisch aangelegde landen, tussen de landen van liberalisering en landen die wat minder snel willen gaan met die liberalisering.

– *Toegenomen gewicht van Duitsland binnen de Europese constructie*

Men vroeg me wat de gevolgen zijn van het feit dat Duitsland in gewicht wint. Ik denk dat de Frans-Duitse as zal blijven bestaan, hoewel die ook zijn moeilijkheden kent. De grondhouding van de Duitse buitenlandse politiek, die getekend is door de gebeurtenissen in de eerste helft van de twintigste eeuw, is de volgende. Duitsland wil zijn specifiek soortelijk gewicht doen gelden in Europa, maar dan niet meer tegen de andere landen, maar met de instemming van de anderen. Die houding speelde voor een stuk mee in de beslissingen van kanselier Kohl over de uitbreiding. De Duitsers willen worden aanvaard in hun eigenheid door al hun bureaus, ook door Frankrijk : vandaar het belang van die bijzondere verhouding met Frankrijk. Voor de Fransen is die verhouding natuurlijk belangrijk, gezien de greep die het hun geeft op de evolutie van de Duitse buitenlandse politiek. Dat zal blijven. Die grondhouding van de Duitsers is ook zichtbaar op diplomatiek vlak. Naar mijn gevoel is de wijze waarop Duitsland heden omgaat met zijn bureaus heel vaak een voorbeeld van hoe een groot land op een beschaafde wijze moet omgaan met een klein land.

– *Imago- en communicatieprobleem van de Europese Unie*

De heer Hostekint had het over de legitimering van de EU bij de bevolking, en over de complexiteit van het Europees gegeven. Ik denk niet dat de complexiteit op zich een afknapper moet zijn. Ook het dagdagelijkse beheer van een gemeente is in ons Belgische systeem al een juridisch bijzonder complex gegeven. Waarover het gaat is de herkenbaarheid : daarin heeft de heer Hostekint gelijk. De mensen halen inderdaad de verspilling van geld aan, en er is de angst voor de uitbreiding. Dat is een kwestie van informatiepolitiek. De EU heeft immers niet zo veel geld : de Europese begroting bedraagt ongeveer 100 miljard euro. Dat is 1 procent van het BNP van de EU, en dus eigenlijk een zeer kleine begroting. We moeten dus een en ander uitleggen, ook wat de landbouwpolitiek betreft. Wat de uitbreiding betreft, moeten we uitleggen dat wat we doen het beste alternatief is, en dat we ook nog voorzorgen nemen. Maar met informatie alleen komen we er inderdaad niet : we moeten proberen opnieuw interesse op te wekken bij de mensen voor het Europese project. Er moet een identificatie ontstaan. Het willen tot stand brengen

van die identificatie is een van de redenen waarom we begonnen zijn met dat bredere debat over Europa. Voor velen van de jongere generatie zijn de voordelen van Europa zo vanzelfsprekend dat ze enkel de nadelen zien, en dat in tegenstelling tot de generatie die de oorlog heeft meegemaakt. We moeten hen uitleggen dat die Europese constructie, toch een uiting van het politieke vernuft van dit continent, niet iets is als de lucht die men inademt, en dat men er elke dag aan moet werken. Dat is een moeilijk verhaal om over te brengen : dat geef ik toe. Het is des te moeilijker omdat een aantal “transmissiekanalen” in de loop der jaren wat zijn afgebouwd. We moeten dus inderdaad absoluut proberen te mikken op bredere segmenten en opiniemakers. Het debat over de toekomst van Europa is daar misschien een kleine bijdrage toe.

– *Afbakening en uitoefening van bevoegdheden tussen de EU en haar samenstellende delen*

Als men tot een al te eenvoudige bevoegdheidsafbakening zou komen, loopt men het gevaar de Europese dynamiek in hokjes en vakjes te stoppen. Dat geldt eigenlijk ook voor de Duitse grondwet : die heeft niet zo veel exclusieve bevoegdheden, maar wel een groot deel concurrerende bevoegdheden. Overigens, specialisten in Duitse constitutionele geschiedenis vertellen me dat die bevoegdheden meestal zijn ingenomen door de ‘Bund’, en niet door de ‘Länder’. Als men het dus over bevoegdheidsafbakening heeft, dan zien sommigen op Europees vlak hoogstens gebeuren dat men een aantal exclusieve bevoegdheden boven en beneden aan de ladder goed gaat definiëren. Dat is trouwens al deels het geval : in het Verdrag staat bijvoorbeeld dat de Unie niets te maken heeft met cultuur, onderwijs en volksgezondheid. Een aantal domeinen zijn dus al uitgesloten. Het probleem ontstaat elders, met name bij de uitoefening van die bevoegdheden en de manier waarop dat gebeurt. Wat gebeurt er immers in die zogenaamd voor Europa ontoegankelijke domeinen ? De Commissie oordeelt bijvoorbeeld dat de boekenprijs niets met cultuur te maken heeft, maar alles met een verstoring van de interne markt, en gaat een verbod opleggen. Vandaar het belangrijke probleem van de toegang van de regio’s tot artikel 203.

Dat is trouwens niet alleen een probleem voor de regio’s, maar ook voor een unitair land als Frankrijk. Centraal staat de vraag of het uiteindelijk de Unie – de Commissie, het Hof van Justitie – is die beoordeelt of deze of gene culturele steunmaatregel al dan niet behoort tot het domein van de economie ? Ligt daar niet veeleer een scheefgegroeide verhouding ? Velen antwoorden daar bevestigend

op. Moet men proberen deze kwestie op te lossen met een soort bevoegdheidencatalogus – die op dat domein reeds deels bestaat – of gaan werken met en rond de wijze waarop die bevoegdheden worden uitgeoefend ? Dat zijn allemaal mogelijkheden die we verder moeten bekijken.

– *Bevolkingstoets*

De bevolkingstoets waarover de heer De Ridder een vraag stelde, is geen rechtstreekse bevolkingstoets. Men gaat gewoon de bevolkingsaantallen van de diverse lidstaten optellen. Daarbij rijst het probleem of men enkel nationale ingezetenen meetelt, dan wel of men ook residenten meetelt. Er zal dus nog een uitvoeringsmaatregel moeten komen om een precieze telmethode te bepalen. Maar het gaat alleszins niet om rechtstreekse volksraadplegingen.

– *Unanimitéitsbeslissingen*

Wat de fiscale en sociale harmonisering betreft, hebben we jammer genoeg het beslissen met unanimitéit moeten behouden. Toch proberen we, zo goed en zo kwaad het gaat, een en ander te doen. Zo is er bijvoorbeeld de reglementering die toelaat dat men sociale rechten meeneemt van het ene land naar het andere, de zogenaamde transportabiliteit van de sociale rechten. Daarmee houden we ons jaarlijks bezig. We boeken vooruitgang terzake, maar helaas is die kleiner dan deze die we zouden kunnen realiseren indien men zou kunnen beslissen met een gekwalificeerde meerderheid. Maar het is dus niet zo dat unanimitéit tot volledige stilstand leidt. Het jammerlijke is dat het werken met unanimitéit, de zaken trager doet verlopen.

Ook inzake fiscaliteit boekt men vooruitgang. Men heeft een politiek evenwichtig pakket gemaakt tussen bedrijfs- en spaarfiscaliteit. Vorig jaar en nog dit jaar, onder Frans voorzitterschap, heeft men vooruitgang geboekt op dit punt. Dit gebeurt moeizaam, omwille van die unanimitéit, maar het gebeurt. We hadden graag dat het met gekwalificeerde meerderheid en dus vlugger zou gaan.

– *Oostwaartse uitbreiding van de Unie en vrij verkeer van werknemers*

Dan kom ik tot de punten van de heer Sarens. Er is de uitbreiding van de Unie en de kwestie van het vrij verkeer van personen. Kanselier Schröder zal dit punt waarschijnlijk aankaarten op de top van Stockholm. Het Duitse voorstel voorziet meer be-

paald in een periode van zeven jaar alvorens er vrij verkeer van werknemers komt ten voordele van de nieuw toetredende lidstaten. Dit is deels een objectief, deels een subjectief probleem.

Het objectieve probleem vindt u heel goed beschreven in een recente commissiemededeling daarover. Zoals de heer Sarens verwees de Commissie naar het precedent van de toetreding van Portugal en Spanje, en stelt ze dat alle economische en sociale indicatoren aangeven dat het probleem niet zo'n vaart zal nemen als sommigen vrezen, tenzij in de grensregio's. Daar heeft men een echt probleem. Voor de Duitsers is dat des te moeilijker, omdat dat natuurlijk de 'neue Bundesländer' zijn : vandaar de voorstellen van Schröder. De studie van de Commissie wijst uit dat voorbij dat punt het probleem relatief is.

Natuurlijk leeft er ook een subjectief gevoel, dat wijd verspreid is bij de Europese publieke opinie, ook bij de publieke opinie van de oude Duitse Bundesländer. Een van de bedoelingen van Schröders voorstel is een duidelijk signaal te geven aan de bevolking dat hij op een ernstige manier rekening houdt met haar bezorgdheid. Zo maakt men ook aan de eigen publieke opinie duidelijk dat we op een zorgvuldige en objectieve wijze proberen om te gaan met die uitbreiding. Veel zal ook hier afhangen van de juiste informatie en de juiste signalen.

– *Sociale reconstructie in de landen van Centraal- en Oost-Europa*

Het ontbreken van het sociale middenveld is een gevolg van het communistische systeem, waarin intermediaire machten en middelaars uit den boze waren. In een aantal landen heeft net de uitbouw van het sociale middenveld aan de basis gelegen van de ontmanteling van het communisme. Denken we maar aan Solidariteit in Polen. De situatie verschilt van land tot land. Naarmate de osmose, ook qua sociaal model, met die nieuwe landen zal functioneren, zal dit sociale middenveld zich mijns inziens op een natuurlijke wijze vormen. De stabiliteit in die landen is daar erg mee gebaat. Maar dat is mijn persoonlijke voorspelling van wat de sociaal-economische groei in die landen met zich zal meebrengen.

– *Europese gedragscode inzake wapenuitvoer*

Dan was er de vraag of de kwestie van de internationale wapenhandel tijdens het Belgische Voorzitterschap aan bod zou komen. We willen zeker on-

derzoeken in welke mate die gedragscode, die we mee sterk hebben ondersteund, juridisch kan worden hard gemaakt. Hiervoor moet het terrein worden afgetast. Dergelijke operaties houden een gevaar in : als men daarin te ver en te frontaal ineens gaat, dreigt men van de weeromstuit een achteruitgang te provoceren bij landen waar dat zeer gevoelig ligt. Men moet daar nagaan of 'le mieux' niet de vijand is van 'le bien'.

– *Democratische controle op het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid*

Mijnheer de voorzitter, u hebt gevraagd naar de democratische parlementaire controle op de defensie en de rol van het Europees Parlement. Dat is een zeer belangrijke vraag. Op Europees vlak hebben we zeker niet het type controle dat de meeste West-Europese democratieën hebben op defensie en buitenlands beleid. Het gaat dan niet zozeer om een wetgevende als wel om een politieke controle. Men stelt dan ook terecht de vraag naar de rol van het Europees Parlement en van de nationale parlementen. Dat is zeker een punt dat na Laken aan bod moet komen.

– *Gestrengheid van de toetredingsvoorwaarden voor de kandidaat-lidstaten*

Dan was er de vraag of we strenger zijn voor de kandidaten dan voor onszelf. In dit verband kan ik verwijzen naar de kwestie met Oostenrijk. Een zaak die overigens ook door de kandidaat-lidstaten zeer positief gepercipieerd werd. Ik zou eigenlijk meer tijd moeten hebben om daar dieper en genuanceerder op in te gaan.

– *Streefdoelen van de Europese Raden van Luxemburg en Lissabon*

Er waren ook opmerkingen over de open coördinatiemethode en over de invulling van Luxemburg en Lissabon. Hoe gedifferentieerd worden de resultaten weergegeven ? Als elk land een verschillend uitgangspunt heeft, wordt het natuurlijk moeilijk om te vergelijken en om iedereen in hetzelfde keurslijf te dwingen. Daarom zijn er bepaalde streefdoelen, en laat men toch aan iedereen enigszins de vrijheid om zelf in te vullen via welke middelen men die streefdoelen wil bereiken.

De manier waarop de vooruitgang wordt gemeten, is momenteel soms nogal gebrekkig. Bij de twaalf structurele indicatoren die we nu zullen goedkeuren, is er bijvoorbeeld de fameuze indicator over

de activiteitsgraad. In België ligt die activiteitsgraad laag. Hij ligt echter hoger als men twee dingen doet. Men kan het feit wegwerken dat er bij ons leerplicht is tot 18 jaar, terwijl de statistieken van de Europese Unie beginnen aan 15 jaar. Als de kinderen op de school zitten, zitten ze uiteraard niet op de werkplaats. Men zou ook het aantal gepresteerde uren kunnen tellen in plaats van het aantal jobs. In Nederland wordt er bijvoorbeeld veel meer deeltijds gewerkt. Er is dus nog altijd een verfijning van het statistisch materiaal bezig. Zowel onze premier als onze ministers van Financiën en Sociale Zaken kaarten die materie overigens regelmatig aan.

– *Aarzelingen van de Duitse Länder ten overstaan van de Europese Unie*

Dan zijn er de Duitse Länder die zich wat belaagd voelen door de Europese Unie en daarom het Duitse ambitieniveau voor Europa proberen te temperen. Dat gevaar is reëel. Precies daarom moeten we na Laken de discussie hebben over hoe we op een verstandige manier met die bevoegdheden kunnen omgaan zonder dat die Länder, of die constitutionele regio's, de indruk krijgen dat ze via de Europese weg omzeild worden.

Dit waren niet meer dan veel te rudimentaire en ongenueanceerde reacties op de tientallen aanzetten tot tientallen debatten die elk op zich uitgebreid aandacht verdienen. Maar voor mij was deze discussie hoe dan ook een verrijkende ervaring die ik zeker zal meenemen naar de onderhandelingstafel.

De voorzitter : In naam van de hele commissie dank ik ambassadeur Van Daele voor zijn komst. In tegenstelling tot wat hij zelf stelt, is hij er binnen dit korte tijdsbestek wel degelijk in geslaagd een diepgaande en genuanceerde uiteenzetting te geven. Ik druk daarbij ook de hoop uit dat we dit gesprek na het Belgisch Voorzitterschap zullen kunnen verder zetten.

De verslaggever,

De voorzitter,

Paul
VAN GREMBERGEN

Luc
VAN DEN BRANDE